

Handelshögskolan
VID GÖTEBORGS UNIVERSITET

ORUSTS SPARBANK-

En analys av en traditionell bank i moderna tider

Magisteruppsats i Företagsekonomi
Externredovisning & Företagsanalys
Vårterminen 2009
Handledare: Thomas Polesie
Författare: Sofia Backlund
Caroline Hedberg

Förord

Vi vill börja med att tacka alla som har hjälpt till med att göra den här studien möjlig. Ett stort tack till vår handledare Thomas Polesie som har kommit med kloka råd och fungerat som bollplank under uppsatsens gång. Vi vill även rikta ett speciellt tack till Orusts Sparbank, framförallt till Tommy Svensson och Birgitta Pettersson som hjälpt oss med underlaget till studien.

Göteborg maj 2009-05-27

Sofia Backlund

Caroline Hedberg

Sammanfattning

Det här är en magisteruppsats i Företagsanalys för Handels Högskolan i Göteborg skriven våren 2009.

Författare: Sofia Backlund och Caroline Hedberg

Handledare: Thomas Polesie

Titel: Orusts Sparbank – en traditionell bank i moderna tider

Bakgrund: Sparbankerna har en lång historia i Sverige och den första sparbanken startade 1820 i Göteborg. Sedan dess har mycket förändrats och många sparbanker gick under 1900-talet samman i det som idag är Swedbank. Vissa av sparbankerna har dock valt att förbli självständiga men de äger aktier i Swedbank och samarbetar med storbanken på en mängd områden. I den rådande situationen på finansmarknaden, där Swedbank fått mycket kritik, tyckte vi att det skulle vara intressant att titta på hur det går för en enskild sparbank. Orusts Sparbank var en av de sparbanker som uppmärksammades i media under hösten 2008 för att de hade presterat bra under rådande förhållanden. Därför tyckte vi att det kunde vara intressant att titta lite närmare på vad det är som gör Orusts Sparbank så framgångsrik.

Frågeställning: Med denna bakgrund har vi varit intresserade av att undersöka:

- Hur det sett ut i Orusts Sparbank de senaste åren och vad som gör banken så framgångsrik?
- Har samarbetet med Swedbank påverkat sparbanken och i så fall hur?

Syfte: Vi vill genom vår studie skapa en förståelse för hur Orusts Sparbank drivs och vad som gör banken så framgångsrik. Vi vill även förklara samarbetet med Swedbank och hur sparbanken påverkas av lågkonjunktur och situationen på finansmarknaden.

Avgränsning: Studien har avgränsats till att behandla Orusts Sparbank, andra sparbanker förekommer endast i en jämförelse av bankernas kreditförluster. I studien behandlas Orusts Sparbanks utveckling över de senaste tio åren, bankens kreditförluster och vilka parametrar som utmärker banken.

Metod: Uppsatsen är en fallstudie av Orusts Sparbank av kvalitativ art. Empirin i studien består alltså av intervjuer med respondenter från Orusts Sparbank samt bankens årsredovisningar. Vi ber läsaren vara medveten om att all information om sparbanken är hämtad från dem själva, därmed kan trovärdigheten ifrågasättas något.

Slutsatser: Genom studien har vi kommit fram till att styrkorna med Orusts Sparbank är deras personliga kontakt med kunderna. De vidhåller det gamla sparbankstänkandet samtidigt som de erbjuder alla de moderna tjänster som står att finna hos storbankerna. Banken känner sina kunder och har god koll på sina krediter. De lånar inte ut till vem som helst.

Förslag på framtida forskning: Några av de förslag vi kommit med är att göra en studie som undersöker möjligheterna för sparbankerna att skapa ett eget samarbete utan Swedbank. Vi skulle även vilja se en liknande studie som den här om tio år, som undersöker om Orusts Sparbank fortfarande är en framgångsrik fristående sparbank eller om detta har förändrats.

Abstract

Degree project in Business Administration, School of Business, Economics and Law, University of Gothenburg, Business Analysis, Spring 2009.

Authors: Sofia Backlund and Caroline Hedberg

Thesis Adviser: Thomas Polesie

Title: Orusts Sparbank- a company analysis of a traditional bank in modern times

Background: Sparbanken in Sweden has a long history and the first bank of Sparbanken opened in 1820 in the city of Gothenburg. Since then, much has changed. During the 20th century, many of the different banks of Sparbanken joined together and formed what is known as Swedbank. However, some of the original banks have chosen to remain independent while cooperating with Swedbank in many areas. The independent banks usually own stocks in Swedbank. In the current financial market, Swedbank has received much criticism. We thought it would be interesting to investigate the status of one of the original banks from Sparbanken. Orusts Sparbank was one of the banks that made several headlines during the fall of 2008 as a result of good performance. Our reasoning for doing a company analysis of Orusts Sparbank is because of its success during 2008.

Research question: With this background we wanted to examine:

- What has the progress of Orusts Sparbank been for the past couple of years? What is it that makes this bank so successful?
- Has the cooperation with Swedbank affected sparbanken, and if so, how?

Purpose: With our analysis, we want to create an understanding of how Orusts Sparbank runs its business and what makes the bank so successful. Further, we want to explain the partnership with Swedbank, how sparbanken has been affected by the current recession, and its present situation in the financial market.

Limits: The study has been limited to only include Orusts Sparbank. Other banks of Sparbanken appear in the analysis through a comparison of banks credit losses. In this study, Orusts Sparbank's development over the past ten years, the banks credit losses, and which areas that signifies the bank is analysed.

Method: This essay is a casestudy of Orust Sparkbank. The information in the study consists by interviews with respondents from Orust Sparbank as well as the bank's yearly financial statements. We ask the readers of this essay to be aware of the fact that all information about the bank has been collected from the bank itself. This makes the information subjective and its credibility possibly questionable.

Conclusions: Through the study, we have determined that the biggest strength of Orusts Sparbank is its personal relationship with customers. The bank holds on to the old fashioned practice of knowing its customers while still providing all the modern services offered by larger banks. Orusts Sparbank has a personal relationship with customers, monitors credits, and is very cautious about lending money to whomever.

Suggestions for future research: Some of the suggestions we have come up with has to do with a study that explores the possibilities available for the different banks of sparbanken through creating their own partnership with out Swedbank. We would also like to see a similar study as this being conducted in about ten years, which will investigate if Orusts Sparbank still is a successful independent bank of sparbanken or if this has changed.

Innehållsförteckning

1 Inledande kapitel	1
1.1 Bakgrund	1
1.2 Problemformulering	3
1.3 Syfte	3
1.4 Avgränsning	3
1.5 Fortsatt disposition	3
2 Metod	4
2.1 Angreppssätt	4
2.2 Datainsamling och Källkritik	4
2.3 Uppsatsens validitet	5
3 Referensram	6
3.1 Fyrkantsmodellen	6
3.2 Trekantsmodellen	7
3.4 Kreditförluster	8
3.5 Tidigare studier kring kreditförluster	8
4 Beskrivning av sparbankerna	9
4.1 Bank	9
4.2 Sparbank	9
4.3 Sparbankernas historia mellan 1820 och 1945	9
4.4 Sparbankernas förnyelse 1945-1980	11
4.5 Sparbankerna 1980 till 2006	12
4.6 Tidigare studier inom ämnet	13
5 Orusts Sparbank	14
5.1 Historia	14
5.2 Om banken	15
5.3 Sparbankens samarbete med Swedbank	17
5.4 Övrigt samarbete	18
5.7 Orusts sparbank idag	22
5.8 Framtiden	22
5.9 Beskrivning av Orusts Sparbanks tio senaste år	23
6. Analys av banken	31
6.1 Analys av fyrkantsmodeller	31
6.2 Orusts Sparbanks trekantsmodell	34
6.3 Utvecklingen av bankens kreditförluster	35
7. Slutsatser	40
7.1 Vad vi har kommit fram till	40
7.2 Förslag på vidare forskning	43
8 Källförteckning	44
8.1 Elektroniska källor	44
8.2 Litteratur	45
7.3 Årsredovisningar	46
7.4 Övrigt	46
Bilaga 1	47
Bilaga 2	48
Bilaga 3	49

Figurförteckning

<i>Figur 1: Fyrkantsmodell</i>	6
<i>Figur 2: Trekantsmodellen</i>	7
<i>Figur 3: Fyrkant 1999</i>	24
<i>Figur 4: Fyrkant 2000</i>	24
<i>Figur 5: Fyrkant 2001</i>	25
<i>Figur 6: Fyrkant 2002</i>	25
<i>Figur 7: Fyrkant 2003</i>	26
<i>Figur 8: Fyrkant 2004</i>	26
<i>Figur 9: Fyrkant 2005</i>	27
<i>Figur 10: Fyrkant 2006</i>	28
<i>Figur 11: Fyrkant 2007</i>	29
<i>Figur 12: Fyrkant 2008</i>	30
<i>Figur 13: Diagram Tillgångar</i>	31
<i>Figur 14: Diagram Skulder och Eget kapital</i>	32
<i>Figur 15: Diagram Affärsvolym</i>	33
<i>Figur 16: Trekantsmodell Orusts Sparbank</i>	34
<i>Figur 18: Swedbanks kreditförluster</i>	37
<i>Figur 20: Swedbanks reserveringsgrad</i>	38
<i>Figur 21: Diagram kreditförlustnivå</i>	39
<i>Figur 22: Swedbanks kreditförlustnivå</i>	39

1 Inledande kapitel

Här redogör vi för bakgrunden till studien, vi beskriver kort uppkomsten av sparbanker samt hur den rådande situationen på finansmarknaden påverkat Swedbank och därmed sparbankerna. Därefter följer vår problemformulering, syftet med uppsatsen och fortsatt disposition.

1.1 Bakgrund

Redan 1820 bildades landets första sparbank i Göteborg, idén fick fäste i Sverige och 1928 fanns det 498 stycken sparbanker. Snart började bankerna slå sig samman för att bli starkare och år 1992 bildades Sparbanken Sverige. Närmare 90 stycken av sparbankerna valde dock att fortsätta som fristående men med Sparbanken Sverige som samarbetspartner¹.

År 1915 bildades den första jordbrukskassan utanför Stockholm, syftet med jordbrukskassorna var att tillgodose jordbrukets växande kapitalbehov. Föreningsbankerna ombildades till ett sammanhållet bankaktiebolag 1992 och då fanns det drygt 350 lokala Föreningsbanker².

De fristående sparbankerna förvärvade 1997 i de flesta fall Föreningsbankernas kontor på den lokala orten och Föreningssparbanken bildades. Efter förvärvet av Hansabank 2005 bytte banken namn till Swedbank i september 2006³.

De fristående sparbankerna har ett etablerat samarbete med Swedbank och tillsammans med Swedbanks delägda banker står de för ungefär en fjärdedel av försäljningen av Swedbanks samlade produkter (i Sverige)⁴.

Det finns idag 64 stycken sparbanker varav Swedbank är delägare i sex stycken. Alla har samarbetsavtal med Swedbank som innebär att de måste förmedla vissa av Swedbanks produkter genom sina egna distributionsnät. Samarbetsavtalet regleras i ett huvudavtal med ett antal underavtal som rör specifika verksamheter. Avtalet omförhandlades 2006 och löper till 2011. Enligt avtalet skall bankerna ha ett visst utbud av tjänster och produkter samt kompetens inom vissa områden. Enligt Swedbanks årsredovisning från 2008 var det ett fåtal mindre sparbanker som inte uppfyllde dessa förutsättningar och har istället fått teckna ett clearingavtal med Swedbank⁵.

Oroligheterna på dagens finansmarknad har knappast undgått någon och rubrikerna kring Swedbank har varit många. I DN kunde vi i september i fjol läsa att Swedbanks ordförande Carl-Eric Stålberg tror att finanskrisen kan få allvarigare effekter än den på 90- talet, eftersom hela världen är drabbad. Han säger dock att effekterna på bankerna var värre förra gången (i alla fall så här långt)⁶.

Mycket av Swedbanks situation beror på verksamheten i Baltikum, banken har större utlåning där än någon av de andra svenska storbankerna. Dessutom har banken kreditåtaganden som av

¹ www.swedbank.se

² Ibid

³ Ibid

⁴ www.swedbank.se

⁵ Ibid

⁶ Dagens Nyheter 2008-09-26

analytiker och branschbedömare ses som osäkra, däribland fordringar i den kraschade investmentbanken Lehman Brothers på omkring 10 miljarder⁷.

I november 2008 klargjordes det att Lettland sökt ekonomiskt stöd av IMF och landets näst största bank togs över av staten, Swedbank justerade i samband med detta sina prognoser för hela Baltikum regionen⁸. Det senaste orosmolnet är Ukraina, där Swedbank förvärvade banken TAZ- kommerzbank, för vilken de nu får göra en goodwillnedskrivning med 1,3 miljarder⁹.

Den 27 oktober i fjol stod det klart att Swedbank var i behov av nytt Eget kapital och en nyemission på 12,4 miljarder utfördes. I och med denna nyemission blev Folksam ny storägare då de ökade sin ägarandel från 1,2 procent till fem procent. Trots att sparbanksstiftelserna köper fler aktier minskar deras andel av aktiekapitalet och röstantalet. Även de fristående sparbankerna som är medlemmar i Sparbankernas Riksförbund garanterade sin andel i nyemissionen¹⁰.

En forskare i regional utveckling vid namn Roger Svensson skrev dagen efter (den 28 oktober 2008) en artikel där han hävdar att sparbankerna i Sverige utarmas av Swedbank. Han uppmanar sparbankerna att sälja sina aktier i Swedbank istället för att köpa fler. Han menar att affärsbanken Swedbank är ett hot mot Sveriges sparbanker och att det inte gynnar sparbankerna att vara garant för en riskbenägen affärsbanks överlevnad. De riskerar sina fördelar i och med detta samarbete, framförallt eftersom deras styrkor är den lokala förankringen, trovärdigheten, kreditgivning till småföretag och nära kundrelationer. Sparbankerna ses som genuina lokala kreditgivare då vinsterna stannar i trakten för att trygga insättarnas pengar¹¹.

Sparbankerna är för hårt knutna till Swedbank genom samarbetsavtal och dessutom äger Swedbank den klassiska sparbankssymbolen, detta gör det svårt för medborgarna att se skillnaden, de tror att det är en och samma bank. I artikeln skrivs det också att Swedbank alltmer överger landbygden och att de agerat aggressivt mot landets 17 minsta sparbanker i syfte att tvinga in dem i större banker, eller utesluta dem från viss bankteknisk service¹².

Regionalforskaren menar att den genuina sparbankrörelsen och välrenommerade lokala sparbanker som Orust, Sala och Leksand successivt bör sälja av aktierna i Swedbank, då affärsbanken utarmar sparbankerna istället för att stärka dem¹³.

En sparbank som har fått god publicitet i rådande situation är Orusts Sparbank. I Göteborgs Posten kunde vi den 25 september i fjol läsa att finanskrisens vindar inte biter på Orusts Sparbank. I artikeln skrivs det att oron bland svenska småsparare har gett sparbanken ett inlåningstillskott på 22 miljoner kronor under de två veckorna före artikeln publicerades¹⁴.

⁷ Dagens Nyheter, Ekonomi 2008-10-26

⁸ Dagens Nyheter 2008-11-22

⁹ Dagens Industri 2009-04-23

¹⁰ Privata affärer 2008-10-28

¹¹ Dagens Nyheter 2008-10-28

¹² Ibid

¹³ Ibid

¹⁴ Göteborgs Posten 2008-09-25

1.2 Problemformulering

Med denna bakgrund har vi varit intresserade av att undersöka:

- Hur det sett ut i Orusts Sparbank de senaste åren och vad som gör banken så framgångsrik?
- Har samarbetet med Swedbank påverkat sparbanken och i så fall hur?

1.3 Syfte

Syftet med studien är att beskriva hur en fristående sparbank fungerar, närmare bestämt Orusts Sparbank. Vi skall undersöka vilka fördelar som finns med att vara en lokal sparbank idag och hur situationen på finansmarknaden påverkat sparbanken och dess kreditförluster. Sparbankerna har även en koppling till Swedbank som vi nämnt i bakgrunden, vi vill även ge en förklaring till varför Orust Sparbank inte gick med i Swedbank och hur samarbetet fungerar.

Vår studie vänder sig främst till Orusts Sparbank samt andra sparbanker och intressenter inom bankvärlden. Även andra studenter med intresse av finanskrisen och dess påverkan på banker är målgrupp för uppsatsen.

1.4 Avgränsning

Vi kommer i vår uppsats enbart att studera Orusts Sparbank och hur utvecklingen i banken sett ut de senaste tio åren, vi kommer framförallt att fokusera på de senaste åren och hur banken har påverkats av rådande situation på finansmarknaden då tittar vi främst på förändringen av bankens kreditförluster. Studien kommer alltså inte beröra några andra sparbanker i någon större utsträckning.

1.5 Fortsatt disposition

Kapitel 2: Metod, här redogör vi för hur vi gått till väga i vårt uppsatsarbete och vilka metoder vi använt för att nå fram till studiens resultat.

Kapitel 3: Referensram, här redogör vi för de olika teorier som vi sedan använder för att analysera Orusts Sparbank. Här beskrivs även vad en kreditförlust är och en studie kring förra krisens kreditförluster tas upp.

Kapitel 4: Sparbankerna, här beskriver vi sparbankernas förändring genom åren, vad en bank och en sparbank är för något. Avsnittet är till för att ge läsaren en förståelse för sparbankernas verksamhet.

Kapitel 5: Empiri, vi presenterar här Orusts Sparbank, studerade årsredovisningar och svaren från intervjuerna med våra respondenter. Här beskriver vi även utvecklingen i banken med hjälp av fyrkantsmodellen.

Kapitel 6: Analys, i detta kapitel analyserar vi den empiri och teori som finns i vår studie. Vi försöker här göra kopplingar mellan teori och empiri.

Kapitel 7: Slutsatser, här presenteras vad vi kommit fram till i vår studie, vad vi har lärt oss av studien och ger förslag på vidare forskning.

2 Metod

I det här kapitlet beskriver vi hur vi har gått till väga i vår undersökning. Här redogörs för vilken typ av information vi använt oss av och hur vi gjort för att uppnå en så hög giltighet som möjligt. Metodkapitlet är till för att läsaren skall få en förståelse för genomförandet av uppsatsen och kunna bedöma resultatet av den.

2.1 Angreppssätt

Vår studie är en fallstudie av Orusts Sparbank med syftet att undersöka hur sparbanken fungerar, vad som utmärker den och hur dess utveckling har sett ut de senaste åren. Eftersom vi valt att gå på djupet inom detta begränsade område och skapa en förståelse för bankens handlingar och tankar har vi använt oss av den kvalitativa metoden, då det varit nödvändigt för oss att ha en personlig kontakt med våra respondenter. Den kvalitativa metoden handlar om att skapa sig en djupare förståelse om ett specifikt problem¹⁵. Den kvantitativa metoden, som mer fokuserar på enkätundersökningar och statistiska undersökningar, hade alltså inte kunnat hjälpa oss att beskriva banken lika utförligt. Vi har dock använt oss utav kvantitativa data i studien när vi beskrivit bankens finansiella situation i olika modeller.

Den induktiva metoden kan kallas upptäcktsväg¹⁶. Metoden går ut på att samla in data från enskilda händelser och sedan dra generella slutsatser. Forskaren startar alltså i empirin med begränsad kunskap och samlar in den information som går att finna för att sedan sammanfatta detta till teori. Härmed har metoden kommit att beskrivas som den öppna metoden¹⁷. Den teori forskaren kommit fram till genom generalisering av enskilda händelser kan dock komma att motbevisas i framtiden, satsen gäller således bara tills vidare¹⁸. Vi utgår i den här uppsatsen från insamlad information från Orusts Sparbank för att beskriva banken och göra en analys utav den. Det vi kommer fram till rörande situationen i sparbanken kan komma att motbevisas i framtiden.

2.2 Datainsamling och Källkritik

Det finns olika typer av data primärdata och sekundärdata. Primärdata är sådan information som forskaren själv har samlat in¹⁹. I den här uppsatsen är intervjuerna med våra respondenter på Orusts Sparbank primärdata. Sekundärdata är information med ett annat syfte som har samlats in av andra²⁰. I den här uppsatsen består sekundärdata av årsredovisningar, litteratur, tidigare uppsatser och tidningsartiklar.

Nackdelar med sekundärdata anses vara att den kan vara gammal och präglad av författarens egna åsikter, genom att använda sig av fler källor kan forskaren dock minska dessa risker. Sekundärdata har även fördelarna att det inte är lika tidskrävande som framställandet av primärdata, dessutom är det inte lika kostsamt. Som litteratur har vi använt oss av böcker som

¹⁵ Holme & Solvang 1997, s. 14

¹⁶ Andersen 1998, s. 29

¹⁷ Jacobsen 2002, s. 35

¹⁸ Andersen 1998, s. 30

¹⁹ Ibid, s. 150

²⁰ Ibid

vår handledare har tipsat oss om och som vi funnit genom vår litteratursökning. Mycket av informationen är dessutom hämtad från Orusts Sparbanks årsredovisningar, vilka måste ses som trovärdiga då de utformas utifrån Finansinspektionens rekommendationer. Det vi skulle kunna ifrågasätta är om negativ information har utelämnats, inte i siffrorna men i texten.

2.3 Uppsatsens validitet

Validitet innebär att forskaren mäter det han/hon avser att mäta²¹. Begreppet består av två andra begrepp nämligen giltighet och relevans. För att en studies resultat skall vara meningsfullt och användbart måste informationen vara giltig och gällande. Validitet brukar därför "översättas" som giltighet och relevans²².

Den inre validiteten eller giltigheten handlar om att vi mäter det vi tror oss mäta, hur väl stämmer resultatet faktiskt överens med verkligheten²³. För att pröva den interna giltigheten kan vi kontrollera studiens undersökning och slutsatser mot andra, samt kritiskt granska själva resultatet²⁴. När det gäller yttre validitet talas det om möjligheten att generalisera. Detta är svårt i kvalitativa undersökningar eftersom de går på djupet inom ett begränsat område²⁵.

Vi har i vår uppsats försökt höja validiteten genom att ställa relevanta frågor (med utgångspunkt ur vår problemställning) till våra respondenter. I den inledande kontakten med våra respondenter har vi förklarat syftet med studien och beskrivit vilken typ av information vi varit intresserade av. Vi har även sett till att få tag på nyckelpersoner som styrelsemedlemmar och VD då vi ansåg att de bäst kunnat besvara våra frågor. Eftersom vi har träffat våra respondenter personligen genom att besöka Orusts Sparbank anser vi att detta har hjälpt oss skapa en bra bild av bankens verklighet. Det är dock svårt att dra generella slutsatser utifrån studien då det är en fallstudie av en specifik sparbank. För att öka validiteten ytterligare har vi därför valt att detaljerat beskriva sammanhanget som studien undersöks i så att resultatet eventuellt skulle kunna vara överförbart på liknande situationer. Uppföljningsintervjun med Birgitta Pettersson gjordes via telefon, likaså intervjun med ekonomiansvarig Olle Eliasson.

Vi har alltså börjat vårt arbete med att undersöka vad en bank gör och hur sparbankerna växt fram, samt vad som utmärker sparbanker. För att göra detta har vi sökt sekundär data kring sparbankernas historia, vi har även studerat artiklar om den rådande finansiella situationen har påverkat Swedbank och därmed sparbankerna. Därefter har vi studerat Orusts Sparbank närmare genom att granska deras årsredovisningar och besöka banken. Utifrån det har vi försökt beskriva banken, vad som utmärker den och hur dess utveckling sett ut de senaste åren. Vi har även försökt beskriva Orusts Sparbanks samarbete med Swedbank och hur finanskrisen påverkar banken.

²¹ Artsberg 2005, s. 170

²² Jacobsen 2002, s. 21 & 255

²³ Merriam 1994, s. 177

²⁴ Jacobsen 2002, s. 21 & 147

²⁵ Ibid, s. 266

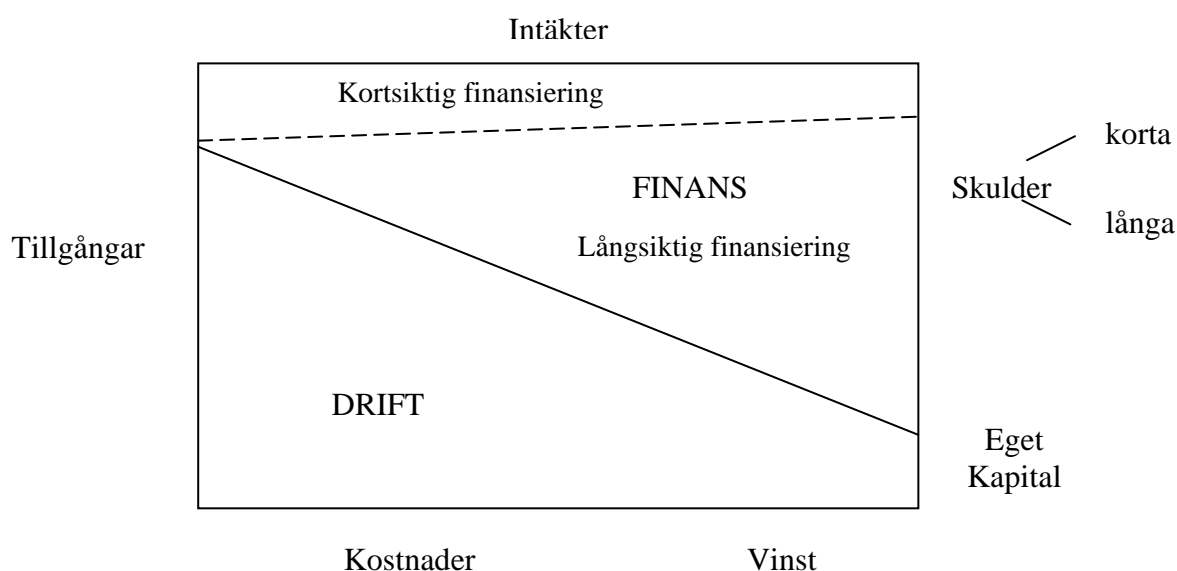
3 Referensram

I det här kapitlet beskriver vi de modeller vi kommer att använda oss av för att beskriva och analysera Orusts Sparbank. Vi tar även upp en tidigare studie kring bankers kreditförluster som vi använder oss av i analysen av sparbankens kreditförluster.

3.1 Fyrkantsmodellen

Fyrkantsmodellen är bra för att visa ett företags gränser mot dess omgivning. En fyrkantsmodell är en förenklad bild av verkligheten, eller rättare sagt en tydlig bild av Balans- och Resultaträkningen. I modellen visas tillgångar, skulder, eget kapital, intäkter, kostnader och vinst eller förlust för företaget. Med hjälp av modellen kan det utläsas hur företaget använt sina resurser och hur det ser ut i företaget vid en periods slut²⁶.

Figur 1: Fyrkantsmodell²⁷

Det går även att se hur verksamheten finansierats, det vill säga var företagets pengar kommer ifrån och hur de används. Driften av ett företag är vad vi har och vad vi gör med det vi har. För att driften skall fungera krävs det att betalningarna fungerar, därför är det viktigt att ha koll var pengarna kommer ifrån och vad som har gjorts för att få in pengarna²⁸.

Beroende på om fyrkanten är hög eller låg, bred eller smal, är det möjligt att avgöra om företaget är kapitalintensivt med mycket tillgångar eller om det är ett företag med hög kapitalomsättningshastighet. Vilken form fyrkanten har beror alltså på sammansättningen av tillgångar, skulder, kostnader och intäkter samt vilken bransch företaget tillhör²⁹.

Fyrkantsmodellen är bra att använda när ett företag jämförs över tid som i vårt fall, men även om olika företag skall jämföras med varandra. I den här uppsatsen kommer vi att beskriva Orusts Sparbank och förändringar i banken de senaste 10 åren med hjälp av fyrkantsmodellen.

²⁶ Polesie 1995, s. 29

²⁷ Ibid

²⁸ Ibid, s. 45

²⁹ Polesie et al 1995, s. 58

På tillgångssidan visas de resurser som används för att driva företaget, så som kassa, varor och utrustning.³⁰

Intäktsidan visar vad företaget får in från sina kunder, i vårt fall består intäkterna främst av räntor och provisioner. Intäktsidan kan sägas visa resultatet av de andra sidornas samspel.³¹

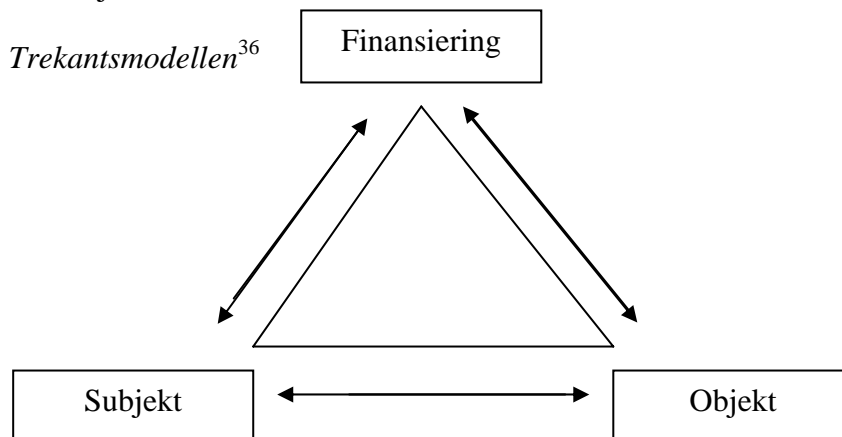
Skuldsidan visar företagets åtaganden mot andra men även företagets eget kapital.³² Det vill säga hur mycket lånat kapital som finansierat verksamheten och hur mycket Eget kapital.

Kostnadssidan visar vad det kostat att använda sina resurser.³³ I sparbanken är detta främst administrations- och räntekostnader. På den här sidan visas även resultatet, det vill säga om företaget gått med vinst eller förlust.

3.2 Trekantsmodellen

När fyrkanten blir för enkel kommer trekantsmodellen in, de krävs för att visa vad som har hänt. En trekant kan delas in i objekt, subjekt och finans³⁴. Trekantsmodellen visar ett företags mjuka sidor och delar upp driften i objekt och subjekt. Pilarna i modellen visar växelverkan mellan de tre delarna. Pilen mellan subjekt och finansiering kan till exempel vara lön som personalen får för sina prestationer och att personalens arbete är det som leder till intäkterna. För att kunna sälja till exempel tjänster krävs personal men utan något att sälja behövs ingen personal, alltså behöver verksamheten personal för att fungera. Pilen mellan finansiering och objekt kan till exempel visa att verksamheten genererar vinst eller resultat genom de tjänsterna de säljer³⁵.

Figur 2: Trekantsmodellen³⁶

Företags förmåga att handla är det som avgör om de överlever på sikt, därför är det viktigt att ha koll på annat än bara det finansiella i ett företag³⁷.

Med objekt avses saker och föremål. Hur mycket ett företag kan sälja till exempel. Det är ofta objektet som hamnar i fokus i ett företag eftersom det är det som är bolagets verksamhet, så som produkter. Finansieringen handlar om varifrån pengarna kommer, att ta betalt för det som görs. Subjektet i modellen kan vara människorna i organisationen vilka tillför ett värde, deras

³⁰ Polesie 1995, s. 30

³¹ Polesie et al 1995, s. 60

³² Polesie 1995, s. 30

³³ Ibid

³⁴ Polesie, 2009, s.147

³⁵ Baldvinsdottir et al 2007, s. 194

³⁶ Ibid

³⁷ Polesie 1995, s. 54

engagemang och interaktion med varandra är svårt att värdesätta i pengar och deras värderingar är viktiga för företaget³⁸.

3.4 Kreditförluster

Kreditförluster är de utlånade pengar som banken kan konstatera eller befara att de inte kommer att få tillbaka. Kreditförlusterna är tecken på hur det går för banken men för att vara användbara i jämförelser sätts kreditförlusterna i relation till bankens totala utlåning detta kallas kreditförlustnivå, och beräknas som kreditförluster genom total utlåning. Det är svårt att göra prognoser över kreditförluster men på sikt bör de inte överstiga en procent av den totala utlåningen i banken. I tider som råder idag kan företag med redan beviljade lån få problem med minskad försäljning vilket leder till att de kan få svårt att betala sina skulder då drabbas bankerna av kreditförluster³⁹.

Reserveringsgrad visar de befaraede kreditförlusterna i relation till osäkra fordringar. Det som beräknas är den framtida förlusten sedan görs en reservering för den. När företaget bedömer att fordran inte längre är osäker återförs den.

3.5 Tidigare studier kring kreditförluster

År 1996 gjordes en studie kring bankernas kreditförluster mellan 1988 och 1995. Bankkrisen 1990-1993 ledde till en omfattande debatt kring storleken på bankernas kreditförluster, men hur kreditförluster bedömdes och redovisades gavs mindre uppmärksamhet. I studien har författarna försökt klargöra vad en kreditförlust är och hur de redovisas, de fokuserar i första hand på hur redovisning av osäkra kreditförluster redovisas⁴⁰.

De lagar som reglerar redovisningen av kreditförluster står att finna i Bankrörelselagen, som klargör när en bank skall följa bokföringslagen och när den istället skall följa Finansinspektionens föreskrifter.

Studien tar även upp Bankrörelselagens 2 kapitel 13§ som stadgar att en kredit bara får beviljas om det finns goda grunder för att godkänna den och att banken skall försäkra sig om säkerhet om inte särskilda skäl föreligger.

Författarna diskuterar även utrymmet för godtycklighet i lagrummet och tar upp ett antal punkter där de anser att detta utrymme fanns under kristiden, till exempel vilka omständigheter som gör att en fordran kan anses osäker och hur det går att avgöra om en kredittagares betalningsförmåga kommer att förbättras inom två år.

Därefter beskriver de Nordbankens, SE-bankens och Svenska Handelsbankens redovisning av kreditförluster före, under och efter krisen. De ställer hypoteserna att Nordbanken gjorde större reserveringar än nödvändigt och därmed inte gett en rättvisande bild av bankens verkliga situation. Att SE-banken hade skjtit förlusterna framför sig för att klara sig undan bankstöd och att Handelsbanken tog sina förluster direkt och delvis gjorde större reserveringar än de behövt⁴¹.

³⁸ Polesie, 2009, s.147

³⁹ Karlsson & Neuman 2008

⁴⁰ Carlsson & Nyblom 1996

⁴¹ Ibid

4 Beskrivning av sparbankerna

Här ges kortare förklaringar till vad en bank och en sparbank är. Dessutom ger vi en utförligare beskrivning till sparbankernas historia och framväxt i Sverige, detta för att skapa en förståelse för sparbankernas ursprungliga syfte och deras utveckling genom åren vi ger även en kort redogörelse av en tidigare studie om sparbankerna som gjorts här vid Handels Högskolan.

4.1 Bank

En bank är i Sverige en typ av kreditinstitut som har tillstånd att från allmänheten att bland annat ta emot inlåning på konto och hos Riksbanken placera pengar på räntebärande konto. Banklagstiftningen är den lag som först och främst bestämmer bankernas verksamhets- och handlingsutrymme. Lagen tillåter tre olika banktyper i Sverige vilka är bankaktiebolag, sparbank och medlemsbank. Banken tillhandahåller exempelvis tjänster som betalningsförmedling, utlandsuppdrag och värdepappershandel till företag och allmänheten⁴².

4.2 Sparbank

En sparbank är en bank som inte har ett enskilt vinstintresse och deras syfte är att främja sparsamhet. Detta uppfylls i Sverige genom en fullständig bankverksamhet och ekonomisk rådgivning. Sparbankerna var för sig verkar inom ett begränsat geografiskt område, en sparbank kan liknas vid en stiftelse. Den vinsten som uppstår läggs till fonder som ska verka som trygghet för insättarnas medel. Det enda sättet för en sparbank att bilda eget kapital är att göra avsättningar av vinsten eftersom de varken har ägare eller medlemmar. De så kallade huvudmännen är de som har det yttersta ansvaret för sparbankens verksamhet. Dessa utses till hälften av kommunfullmäktige i de kommuner som ligger inom verksamhetsområdet för sparbanken eller av landstinget. Resterande hälften väljs av huvudmännen bland sparbankens insättare, huvudmännen har också till uppgift att utse styrelse och fastställa sparbankens reglemente⁴³.

År 1991 ändrade förutsättningarna för sparbankerna då de fick möjlighet att ombilda sig till bankaktiebolag. Deras aktier ägs av en sparbanksstiftelse som har som huvudsakligt ändamål att främja sparsamhet. Möjligheten att ombildas hade år 2006 utnyttjats av tolv stycken sparbanker⁴⁴.

4.3 Sparbankernas historia mellan 1820 och 1945

Under 1700-talets sista decennier hade välstånd för folket i form av bättre sociala och ekonomiska villkor blivit viktiga argument i politiska debatter runt om i Europa. Politiker och ekonomer förespråkade att sparinrättningar skulle bildas för att förebygga behovet av fattigvård.⁴⁵

Under 1810-talet hade Sverige stora ekonomiska problem, Franska revolutionen och napoleonkriget hade lett till en fredskris som satte spår även i vårt land. Priserna steg och den svenska valutan försämrades, vilket ledde till att riksdagen år 1818 lade fram ett förslag om att bilda en sparinrättning. Carl David Skogman, statssekreterare i handels- och

⁴² www.ne.se

⁴³ www.ne.se

⁴⁴ Ibid

⁴⁵ www.sparbankerna.se

finansexpeditionen fick i uppdrag att redogöra för engelska och skotska sparbanker. Han konstaterade att den bästa sparbanken var Ruthwell i Skottland, banken lät vem som helst sätta in hur små belopp som helst och samtidigt behålla äganderätten och dispositionsrätten över insättningarna.⁴⁶

Det togs dock inget centralt beslut att bilda en sparbank, utan den förste att ta tag i sparbanksfrågan var en tysk köpman verksam i Göteborg. Sparbanken bildades 1820 och till sin hjälp hade köpmannen landshövdingen och biskopen. Önskan var att minska fattigvårdsbehovet genom att ge ränta till dem som sparade. Stiftarna utsågs till styrelseledamöter och lån gavs mot bästa säkerhet och högsta lagliga ränta⁴⁷.

Riksdagen gjorde år 1823 klart att sparbanker skulle utvecklas efter lokala förutsättningar och inte stå under statligt förmyndarskap. Fram till 1833 hade 30 sparbanker bildats från Ystad i söder till Härnösand i norr och under mitten av 1870-talet var antalet sparbanker 325 stycken. Från början uppfattades sparbankerna mest som välgörenhetsinrättningar då deras syfte var att uppmuntra och förvalta sparande för att minska fattigdomen, utlåningen sågs mest som en nödvändig biprodukt. De vanligaste formerna av utlåning var lån mot fastighetsinteckning, borgen samt guld, silver och andra värdeföremål⁴⁸.

Det fanns heller ingen lagstiftning för sparbankerna att följa, utan den kom först 1875 genom en Kunglig förordning som innebar att sparbankerna skulle ha en obligatorisk reservfond, årlig revision och att offentlig tillsyn skulle utföras av länsstyrelsen. Den första lagen om sparbanker kom 1892 och stadgade att sparbankernas huvudsakliga uppgift var att samla upp sparmedel från vanligt folk. Affärsbankernas roll var under den här tiden att sköta kontakterna med näringslivet och sörja för deras behov av service⁴⁹.

Trots de klara skillnaderna i funktion mellan sparbankerna och affärsbankerna blev konkurrensen större efter hand. Situationen uppstod mycket på grund av att det inte fanns något som hindrade affärsbankerna från att gå in på sparbankernas område och när levnadsstandarderna i landet höjts ökade deras intresse för vanligt folks sparande. Sparbankerna fick trots detta en positiv utveckling mycket tack vare sin nära kontakt med lokalsamhället. Dessutom drabbades affärsbankerna kraftigt av 20- och 30-tals kriserna. År 1923 kom en ny sparbankslag som gjorde det möjligt för bankerna att bedriva annan verksamhet än bara in- och utlåning⁵⁰.

Efter 1923 års sparbankslag trätt i kraft började en ny tid för sparbankerna. År 1900 hade svenska sparbanksföreningen bildats och 1917 bildades svensk sparbankstidskrift som föreningen förde sin röst genom. Från mitten av 1920-talet ökade propagandan kring sparande i form av gåvoböcker till nyfödda, hemsparbössor och sparklubbar. Dessutom utkom Lyckoslanten med sitt första nummer 1926, den kom att bli Sveriges största barntidning och däri publicerades serien Spara + Slösa. Sparbankernas reklamgenombrott kom 1941 då de annonserade gemensamt, annonserna undertecknades med "Sveriges sparbanker"⁵¹.

⁴⁶ Körberg 2007, s10 ff

⁴⁷ Ibid

⁴⁸ Ibid

⁴⁹ Ibid

⁵⁰ Ibid

⁵¹ Ibid

Något annat som varit gemensamt för sparbankerna är eken som förekom första gången den 31 oktober 1927 (sparsamhetensdag) i en annons med texten ”Fast rotad är den trygghet som byggs på sparade slantar”. Trädet blev känt som sparbankseken och fick sin slutliga form 1940⁵².

Under 1935 bildades Sparbankernas Obligationsskassa som kom att ombildas till Sparbankernas Bank 1942. Bankens viktigaste uppgift blev att göra sparbankerna oberoende av affärsbankerna och därmed förvalta likvida medel för samt lämna krediter till sparbankerna. Detta ökade möjligheterna för sparbankerna att konkurrera med affärsbankerna genom att Sparbankernas Bank utförde uppgifter som sparbankerna inte själva fick, till exempel ställa bankgarantier och diskontera växlar⁵³.

Sparbankerna kom att ge bidrag till allmännyttiga ändamål i sin strävan efter allmän välfärd. Enligt 1923 års sparbankslag fick dock bidraget högst vara fem procent av årsvinsten, vanliga bidrag var till ideella föreningar och konstnärlig utsmyckning av offentliga platser⁵⁴.

4.4 Sparbankernas förnyelse 1945-1980

Sparbankernas utveckling mot fullservicebanker startade under 50- talet. År 1956 infördes sparlånet, där gick sparbankerna i spetsen. Under 50- talet bildades även Spintab, sparbankernas inteckningsbolag som ökade sparbankernas konkurrens möjligheter väsentligt⁵⁵. År 1955 kom en ny sparbankslag, men den var omodern redan vid sin tillkomst då den var skriven utifrån de minsta sparbankernas situation och begränsade de större sparbankerna⁵⁶. Enligt 1923 års lag var insättnings maximum 30 000 och förblev så även efter införandet av 1955 års lag⁵⁷.

I början av 1960- talet påbörjades ett samarbete mellan sparbankerna och försäkringsbolaget RKA och kunde därefter erbjuda försäkringar i samband med sparprodukter⁵⁸. Snart tog även Folksam kontakt med svenska sparbanksföreningen, då de ville gå ut med en kampanj ”Tre steg mot trygghet” där stegen var banksparande, aktier och försäkring. Ett avtal mellan svenska sparbanksföreningen och Folksam ingick 1966, samarbetet gick ut på att Folksam skulle sälja banksparande och sparbankerna skulle sälja försäkringar. (RKA bröt sedan samarbetet med sparbanken av oro att bli uppköpta av Folksam)⁵⁹.

1969 kom en ny sparbankslag där gränsdragningen mellan kreditinstitut togs bort. Redan under 1968 hade sparbankerna gjort reklam med tema ”Framtidsbanken för familj och företag” och satsade stort på att lära personalen företagssektorns speciella problem, här kom Sparbankernas bank att spela en stor roll. Vid mitten av 1970- talet hade sparbankerna dryga 10 procent av företagets krediter i bank⁶⁰.

⁵² Körberg 2007, s. 27 ff

⁵³ Ibid

⁵⁴ Ibid

⁵⁵ www.ne.se/sparbank

⁵⁶ Körberg 2006, s. 108

⁵⁷ www.ne.se/sparbank

⁵⁸ Körberg 2006, s. 108

⁵⁹ Ibid, s 147 ff

⁶⁰ Körberg 2007, s 48 ff

Sparbankslagen från 1969 innebar alltså att sparbanker, affärsbanker och föreningsbanker kunde konkurrera på lika villkor⁶¹. Sparbankerna hade i och med lagen kunnat utvecklas efter marknadsbehov och egna ambitioner⁶².

Sparbankerna tog uttagsautomater i bruk före affärsbankerna och i slutet av 1970-talet hade de marknads mest avancerade kortsystem, 1977 invigde sparbankerna den första uttagsautomaten on-line ”Minuten”. Under den här tiden förändrades även kundattityden till att sparbankskunderna skulle få kredit vid behov och betraktas med respekt. Det var inte längre nödvändigt att klä sig i finkläder för att få beviljad kredit⁶³.

4.5 Sparbankerna 1980 till 2006

År 1980 var Sparbanksstrukturen fortfarande splittrad. Det hade skett många fusioner men sparbankssystemets strukturförändring skedde nästintill utan samordning. Förändringen ledde bland annat till konkurrens mellan sparbankerna. Problem uppstod även på grund av att kreditmarknaden avreglerades på 1980-talet vilket resulterade i stora förluster. Samtidigt kände sig de mindre bankerna hotade att deras existens skulle upphöra när ”storbankerna” bildades. Hotet om att bli tvångsfusionerade in i större enheter låg också i bakhuvudet⁶⁴.

FSR (Fristående Sparbankers Riksförbund) bildades formellt under en stämma i Jönköping 1985, där utsågs också tolv stycken personer som bildades förbundets styrelse.⁶⁵ Förbundet skulle bland annat ha som uppgift att verka som representant för de mindre och medelstora Sparbankerna vid förhandlingar⁶⁶. Idag går FSR under namnet Sparbankernas Riksförbund och består i dagsläget av sextiotvå stycken ursprungliga Sparbanker samt nio stycken Sparbanksaktiebolag⁶⁷.

Under 1980-talet började även sparbankernas företagsform att ifrågasättas. Sparbankssektorn bestod av ett tiotal större regionala sparbanker, 100 lokala sparbanker, Svenska Sparbanksföreningen och Sparbankernas Bank fram till 1989. Förändringar på bankmarknaden och 1990-talets finanskris kom att ställa nya krav även på sparbankssektorn. Tanken att ombilda sparbankerna till aktiebolag väcktes och 1990 lämnade Svenska Sparbanksföreningen in förslag om att ändra sparbankslagen så att en sparbank skulle ha möjlighet att ombildas till ett aktiebolag. Riksdagen sa 1991 ja till förslaget och elva sparbanker ombildades⁶⁸.

Under 1991 bildades Sparbanksgruppen, som var ett samgående mellan Svenska Sparbanksföreningen, Sparbankernas Bank och de elva största region- och länsbankerna. Den avreglerade kreditmarknaden ökade nämligen behovet av en samordnad marknadsstrategi och kostnadsbesparingar. Sparbanksgruppen hade dock svårigheter att hantera detta och inledde istället arbetet med att bilda Sparbanken Sverige. Jämtne Sparbanken Sverige fanns 90 stycken självständiga sparbanker som samverkade med Sparbanken Sverige⁶⁹.

⁶¹ www.ne.se/sparbank

⁶² Körberg 2006, s. 294

⁶³ Körberg 2007, s. 40

⁶⁴ Ibid, s. 54

⁶⁵ Eriksson 2005, s. 35

⁶⁶ Körberg 2007, s. 55

⁶⁷ www.sparbankerna.se

⁶⁸ Körberg 2007, s.54 ff

⁶⁹ www.ne.se/sparbank

För att rädda Sparbanken Sverige ur finanskrisen genomfördes till slut en nyemission 1994 som innebar att de även vände sig till utländska och institutionella investerare. Genom börsintroduktionen kunde Sparbanksstiftelserna sälja en del av sina aktier och betala av lånen till staten. Introduktionen på börsen innebar även att Sparbanken Sverige övergav grundidéerna med sparbanker och var inte längre en bank utan enskilt vinstintresse⁷⁰.

År 1992 skedde en fusion mellan föreningsbankerna och Sveriges föreningsbank (som var deras centralbank), till Föreningsbanken AB och 1994 skedde börsintroduktion för den banken. Både Sparbanken Sverige och Föreningsbanken lämnade 1993 in en ansökan om att få statligt stöd på grund av den då rådande finanskrisen. År 1994 tog Sparbanken Sverige kontakt med Föreningsbanken, båda bankerna var för små för att överleva på sikt och påbörjade förhandlingar kring ett sammangående. Dessa förhandlingar sprack dock och istället bestämde sig Sparbanken Sverige för att förvärva aktier i Föreningsbanken. Under 1997 fattades alla beslut och de var överens angående fusionsfrågan. De båda bankerna gick då samman under namnet Föreningssparbanken. Efter fusionen ägde sparbanksstiftelserna och de fristående sparbankerna drygt en fjärdedel av Föreningssparbanken. Under 2006 bytte Föreningssparbanken namn till dagens Swedbank⁷¹.

Idag finns ett sextiotal sparbanker som fortfarande är sparbanker i traditionell mening, de samarbetar (med vissa undantag) i Sparbankernas Riksförbund och med Swedbank.

4.6 Tidigare studier inom ämnet

Under våren 2005 gjordes en studie vid Handelshögskolan i Göteborg där de fristående sparbankernas verksamhet och deras förutsättningar för att överleva på lång sikt undersöktes. I denna studie var Orusts Sparbank med.

I studien kom författarna fram till att sparbankerna fyller en stor funktion i det samhället som de är verksamma i. Orusts Sparbank ger pengar till lokala ändamål och hjälper till att förbättra Orust kommun. Bankernas utbud är dessutom i princip detsamma och många kunder kanske struntar i vilken bank de väljer att vara kund hos. Då är det viktigt att kunna skapa en personlig relation till kunderna. Detta ser författarna som en stor konkurrensfördel för de lokala bankerna eftersom att de bara finns på orten och bidrar till projekt som rör orten. Dock kan de se nackdelar med att de är en fristående sparbank i ett begränsat verksamhetsområde då de inte kan växa utanför området. Ofta finns den kompetens och förutsättningar som behövs för att kunna växa men de begränsas av sitt verksamhetsområde. För att kunna växa geografiskt ger författarna förslaget att närliggande fristående banker kan gå ihop.⁷²

De kom också fram till att Orust är den ort som drabbas hårdast av utflyttningar av de undersökta orterna och att de har svårt att behålla befolkning i åldern 15-34 år. Orust har heller inte tillgång till högre utbildning vilket gör att folk flyttar därifrån för att studera och göra karriär i andra större orter. Orust är dessutom beroende av en storindustri vilken är båtindustrin. De fastställer i sin studie att Orust kan få det svårt om en krissituation skulle uppstå⁷³.

⁷⁰ Körberg 2007, s.54 ff

⁷¹ Ibid

⁷² Fröberg et al 2005

⁷³ Ibid

5 Orusts Sparbank

I det här kapitlet har vi utifrån våra intervjuer och sparbankens årsredovisningar beskrivit Orusts Sparbanks historia och hur banken fungerar idag. Här förklaras delvis sparbankens samarbete med Swedbank och hur det kommer sig att de valt att vara en fristående sparbank. Vi beskriver även utvecklingen i banken de senaste tio åren (med fokus på de sista åren) och hur banken resonerar i fråga om risker och kreditförluster.

5.1 Historia

Den 27 december 1886 började bankfrågan att drivas på Orust. Några månader senare, den 5 juli 1887 startar banken startade i Nösund och ordförande var Rudolf Leopold Gärle, en butiksägare i trakten. Från början hade banken inte några egna lokaler utan höll till i Gärles butik tisdagar mellan klockan nio och elva. Efter två år lät Gärle bygga ett litet hus som banken fick hyra för att bedriva sin verksamhet. År 1906 fick banken en ny chef och tre år senare krävdes större lokaler, vilket ledde till att banken fick hyra ett hus av kommunen. Per Nilsson blev ny chef 1942 och var väldigt omtyckt. Under hans tid växte banken kraftigt och det öppnas filialkontor i Varekil, Ellös och Gullholmen⁷⁴.

Under 1950 köper banken huset som de hyrt av kommunen i Nösund och året därpå öppnas ett nytt kontor i Henån. Nu börjar namnet Tegneby Sparbank kännas fel och styrelsen föreslår ett namnbyte till Orusts Sparbank då de känner att banken är hela öns angelägenhet. Förslaget avlogs dock på grund av protester. Förslaget tas upp igen 1955 och går då igenom, detta blir starten på en ny era, bland annat öppnas ett nytt kontor i Henån. Banken expanderar och servicen förbättras, nu börjar det även ske en förflyttning av affärer och verksamheter till Henån. Snart finns det bara ett fåtal butiker och banken kvar i Nösund, Henån har nu blivit öns centralort och 1973 flyttas även bankens huvudkontor dit. Per Nilsson blir så småningom Orusts Sparbanks förste VD⁷⁵.

Idag finns det tre lokalkontor, så kallade fullservicekontor i Varekil, Svanesund och Ellös, utöver huvudkontoret i Henån. Nio av tio av bankens kunder är Orustbor men en tredjedel av affärsvolymen kommer ifrån kunder som inte bor på Orust. Banken vill framstå som en bank som gör det lätt för kunden att ha affärer med dem och har under flera år rankats i topp bland landets sparbanker⁷⁶.

För att få en större förståelse för banken och hur de arbetar har vi besökt Orusts Sparbank och där träffat deras VD Tommy Svensson och ställföreträdande VD Birgitta Pettersson.

Tommy Svensson är VD på Orust Sparbank sedan 2003, han började sin karriär på banken 1965 och 1988 blev han Vice VD. Han har sett banken utvecklas från att ha en miljon i eget kapital 1968 till att 2008 ha 600 miljoner. När Svensson började fungerade saker och ting annorlunda, räntorna räknades på räknemaskin och mycket sorterades och gjordes manuellt. Det tog ungefär en månad att ändra räntan för banken om styrräntan förändrades och på den tiden var Orusts och Tjörns Sparbank lika stora, idag är Orusts Sparbank mer än dubbelt så stor. Så Tommy Svensson har varit med om stora förändringar under sina år på sparbanken⁷⁷.

⁷⁴ Film: Orusts Sparbank 120 år

⁷⁵ Ibid

⁷⁶ www.orustsparbank.se

⁷⁷ Intervju med Tommy Svensson 2009-05-04

Birgitta Pettersson har arbetat på Orusts Sparbank sedan 1974, hon var kontorsansvarig på Svanesundskontoret i tjugo år mellan 1983 och 2003, därefter fick hon rollen som Stållföreträdande VD med inriktning på personal och företag. Hon säger att i en liten bank får personalen många roller, det gäller att vara till hands där det behövs⁷⁸.

Vi har även varit i kontakt med ekonomiansvarig Olle Eliasson när det gäller frågor kring kreditförluster.

5.2 Om banken

Orust är känt för sina fina båtbyggerier och sommarturisterna står också för en stor del av verksamheten på Orust. Banken har fyra stycken kontor på 15 000 invånare som alla erbjuder full service⁷⁹. Fullservicekontor innebär att kontoren serverar både privat och företagskunder med rådgivning och kassa, på huvudkontoret ligger utöver dessa tjänster även de administrativa och vissa specialisttjänster⁸⁰. Hade det varit en affärsbank hade banken antagligen dragit ner på verksamheten och i bästa fall hade de då haft kvar ett kontor. Med sina fyra kontor tar banken ett stort ansvar för att Orustborna ska förses med kontanter⁸¹. Vid utgången av 2008 hade banken 48 stycken anställda varav 37 stycken kvinnor och resten män. De ledande positionerna innehas som nämnt av Tommy Svensson och Birgitta Pettersson och styrelsen bestod den 31 december i fjol av fem män och två kvinnor⁸².

De som är ytterst ansvariga i banken kallas för Huvudmän. De är 40 stycken varav 20 utses av kommunen och är därför politiskt tillsatta. För att bli en av de 20 huvudmännen krävs det ett medlemskap i kommunfullmäktige, resterande 20 huvudmän väljs av de redan valda huvudmännen dessa utser sedan styrelsen tillsammans⁸³.

Orusts Sparbank har samma produktsortiment som de stora bankerna men har inte alla tjänsterna själva utan köper in en del från Swedbank i första hand, främst gäller det utlandsaffärer och datasystem. Detta gör att Orusts Sparbank kan erbjuda samma sortiment som storbankerna till sina kunder. Utöver det försöker banken att sticka ut lite extra bland annat genom olika event som Sparbanksveckan som anordnas varje år⁸⁴. Då bjuder banken sina kunder på kaffe och tårta med mera, det är mycket uppskattat på ön och har blivit något av en tradition⁸⁵.

Det som skiljer Orusts Sparbank från affärsbankerna är att det inte finns några aktieägare och vinsterna går därför tillbaka in i verksamheten då ingen utdelning görs. Därför kan de erbjuda bättre villkor till sina kunder. De bedriver traditionell bankverksamhet som de har moderniserat bland annat genom Internet- och telefonbank⁸⁶. Tanken är att banken ska kunna erbjuda sina kunder bättre villkor, räntor, gratisprodukter och lägre avgifter. Bolagsformen på Sparbanken är mest lik en stiftelse, men det finns ingen huvudägare utan det är våra kunder säger Pettersson. Vinsten är till för att trygga banken och verka för bygden, det

⁷⁸ Birgitta Pettersson 2009-05-05

⁷⁹ Tommy Svensson 2009-05-04

⁸⁰ Birgitta Pettersson 2009-05-18

⁸¹ Tommy Svensson 2009-05-04

⁸² Orusts Sparbanks årsredovisning 2008

⁸³ Tommy Svensson 2009-05-04

⁸⁴ Ibid

⁸⁵ Birgitta Pettersson 2009-05-05

⁸⁶ Tommy Svensson 2009-05-04

är den gamla sparbanksfilosofin⁸⁷. Det egna kapitalet kan sägas vara intjänade vinstmedel genom åren. Banken måste ha ett eget kapital för att kunna fortsätta vara självständig, det är särskilt viktigt i svåra tider påpekar Pettersson.

Den personliga biten är styrkan med Orusts Sparbank, den engagerade personalen och att kunderna blir igenkända är viktigt för bankens framgång. Det är även viktigt att de använder sig av den moderna teknik som andra banker kan erbjuda. Men de personliga relationerna är det som utmärker banken och att personalen känner igen sina kunder. Det är lätt att bli stor kund i en liten bank och Pettersson tror att det är viktigt då folk har ett behov av att bli sedda.

Pettersson säger även att det är den långsiktiga relationen till kunden som är viktig och att de främst fungerar som ordermottagare. Det är även viktigt att ta till vara på kundmötena och gå igenom kundens ekonomi grundligt, när de erbjuder andra tjänster till sina kunder tycker det att det är viktigt att de är rätt utifrån kundens behov. För är det rätt för kunden blir det rätt för banken ur ett långsiktigt perspektiv. Något annat som banken gör för att skapa nya och långsiktiga kundrelationer är att lämna en Gåva till nyfödda med 500 kronor, när föräldrarna startar ett sparande till sitt barn. Bankens slogan är ”Nöjda kunder är vårt mål sparbankseken vår symbol”.

Banken har många kunder utanför Orust, men de flesta av dem har då någon form av anknytning till ön. De kanske är uppvuxna eller har bott där, dessutom finns det lika många sommarhus som permanentbostäder på Orust⁸⁸. I december 2008 hade Orusts Sparbank ca 30 000 kunder varav ca 26 000 var privatkunder och andelen företagskunder var nästan 3400 stycken. Företagskunderna är främst mindre bolag, då det flesta företag på Orust inte är så stora⁸⁹. Bankens begränsning av enhands engagemang är beroende av det egna kapitalet, för närvarande ligger denna begränsning runt 100 miljoner, så större företag får vända sig till affärsbankerna. De flesta företagsengagemang som banken har rör sig upp till 50 miljoner⁹⁰. Både företagssidan och privatsidan har ökat, banken har som sagt också många kunder utanför ön. Dessa kunder är ofta uppvuxna eller har någon annan typ av tillhörighet till ön och har kanske flyttat för att studera eller arbeta på annan ort. Orusts Sparbank tappar kontakten med vissa av dem under en period, men många kommer tillbaka senare i livet. De känner att de har en anknytning till Orusts Sparbank sedan tidigare och vänder sig dit även för råd kring lån och dylikt på de platser de bor. Ofta kommer de tillbaka till Orust någon gång i livet⁹¹.

Svensson säger under vår intervju att fördelarna med att vara en lokal bank ligger i att besluten fattas på plats och att de själva bestämmer. Den lokala förankringen gör att de känner till förhållandena, företagen och strukturen i näringslivet. Dessutom kan de ge snabba besked till kunden.

Det som Orusts Sparbank gör i större utsträckning än andra banker är samhällsinsatser. De ser det som sin uppgift att ta hand om det som händer på ön, att ställa upp och göra insatser för Orustborna. De har bland annat köpt datorer till skolan, betalat nästan hela självriskan för de kunder som drabbades av översvämningen som inträffade på orten 2002 och just nu har de

⁸⁷ Birgitta Pettersson 2009-05-05

⁸⁸ Tommy Svensson 2009-05-04

⁸⁹ Birgitta Pettersson 2009-05-05

⁹⁰ Birgitta Pettersson 2009-05-18

⁹¹ Birgitta Pettersson 2009-05-05

satsat 10 miljoner för att bygga ut en olycksdrabbad väg på ön. Svensson förklarar att detta gör sparbankerna viktiga i områden som inte är lika expansiva som till exempel Göteborg⁹².

5.3 Sparbankens samarbete med Swedbank

Orusts Sparbank bestämde sig tidigt för att vara en enskild sparbank. Under 1960 talet valde fem banker att gå ihop i en enhet "Sparbanken Väst", Orust blev då tillfrågade men tackade nej. Hade de gått med så hade de tappat sina fördelar i att kunna ta beslut lokalt, då hade en av de större sparbankerna fått bestämmanderätt och Orusts Sparbank hade bara varit en liten röst⁹³. Det skrevs i media i detta sammanhang bland annat att "Orusts Sparbank kvar som museibank"⁹⁴. Pettersson säger att det visst skulle kunna vara spännande att vara med i Swedbank men att Sparbanken antagligen skulle förlora en del av sina fördelar i så fall. Svensson har samma syn och menar att om de idag hade varit med i Swedbank hade de tappat sin lokala förankring, det hade troligen bara varit ett kontor och chefen hade suttit i Stockholm och gissat vad kunderna vill ha. Dessutom anser de att sparbankerna är ett bra komplement till storbankerna⁹⁵.

Orusts Sparbank äger 1 786 000 aktier i Swedbank, tillsammans med de andra sparbankerna äger de tio procent av Swedbanks aktier. De har en så kallad cornerposition. Under nyemissionen i höstas menar Orusts Sparbank att de gick in och tog sitt ansvar. Swedbank är deras viktigaste samarbetspartner och de tror att det är bra på lång sikt att de har det ägandet kvar. Sparbanken har haft aktier sedan 1946, då i Sparbankernas Bank, så det är ingen ny affärsstrategi för banken. I årsredovisningen 2008 blev banken tvungen att skriva ner sin aktiepost i Swedbank med 103 miljoner vilket påverkade resultatet för året negativt⁹⁶.

Sparbankernas samarbete med Swedbank omfattar datasystem, utlandsaffärer, bolån och hypotekslån⁹⁷. De har även samma logga som Swedbank vilket kan vara lite förvirrande. En del kunder kan ha lite svårt att skilja på Swedbank och Orusts Sparbank då logotypen är den samma och sparbanken fick en del samtal i samband med kritiken av Swedbank i media då de fick förklara att banken är fristående⁹⁸.

När Swedbank gick ut med nyemissionen i höstas låg aktien runt sextio kronor, sparbankerna fick då ge fyrtioåtta kronor. Då kunde de inte tro att aktien skulle vara nere i arton kronor vid årsslutet, men så blev det. Orusts Sparbank valde att vara med i nyemissionen då det är viktigt för framtiden, eftersom sparbankerna trots allt är beroende av en större bank i vissa avseenden. Hade de inte varit med så hade det sett ut som de inte litar på sin samarbetspartner. Dessutom har Orusts Sparbank tidigare gynnats av utdelningar från Swedbank som har bidragit till att öka det egna kapitalet. De har använt sina egna pengar till nyemissionen och har alltså inte lånat några pengar till investeringen. Pettersson säger att det inte spelar någon roll om aktieinnehavet i Swedbank skulle gå ner till noll, de har ändå resurser att ta av med tanke på deras goda kapitalbas.

Sparbankerna måste ha samarbetsavtal med någon större bank, det behöver inte vara med Swedbank. Men det ter sig naturligt med tanke på att Swedbank vuxit fram ur

⁹² Tommy Svensson 2009-05-04

⁹³ Tommy Svensson 2009-05-04

⁹⁴ Birgitta Pettersson 2009-05-18

⁹⁵ Ibid

⁹⁶ Tommy Svensson 2009-05-04

⁹⁷ Ibid

⁹⁸ Birgitta Pettersson 2009-05-05

sparbankrörelsen. Även om Swedbanks aktie skulle gå ner i noll är det inget bekymmer för Orusts Sparbank, men vi måste då hitta en annan samarbetspartner säger Svensson. Sparbankerna är för små för att utveckla egna datasystem och sköta utlandsaffärer⁹⁹.

Svensson anser att VD bytet i Swedbank troligen kommer att innebära en strategiförändring och han tror att den nye VD:n har en mer positiv syn till hur sparbankerna drivs. När det gäller reserveringarna för kreditförluster som gjordes så tror han att det var bra gjort som ny VD, men han hoppas att de inte är befogade fullt ut¹⁰⁰.

I bakgrunden nämner vi en artikel av en regional forskare som tar upp hur Swedbank stjälp sparbankerna och att de borde ha avstått från nyemissionen för sin framtida överlevnad då de inte är byggda för att agera affärsbank. Pettersson håller med om att Swedbanks affärer i Baltikum är ett stort risktagande, men att de tyvärr inte har så mycket att säga till om i en sådan situation. Det är ledningen i Swedbank som avgör vilka områden som banken skall satsa på. Hon säger dock att det hade känts bättre om Swedbank hade hållit sina affärer på den Skandinaviska marknaden då affärskulturen är mer densamma i de Skandinaviska länderna. Swedbank har trots allt en lönsam huvudrörelse i Sverige och aktier pendlar i värde hela tiden. Orusts Sparbanks aktier i Swedbank är ju som sagt en anläggningstillgång¹⁰¹ och i skrivande stund ligger kursen på ungefär detsamma som sparbankerna betalade¹⁰².

5.4 Övrigt samarbete

Det är viktigt för Orusts Sparbank att var medlem i Sparbankernas Riksförbund, då det stärker deras förhandlingsförmåga, bland annat när de förhandlar sina avtal med Swedbank. Dessutom är Sparbankernas Riksförbund remissorgan mot Riksbanken och Finansinspektionen, så om de har några frågor kring sparbankerna vänder de sig till SRF. De sparbanker som är medlemmar i SRF utgör 25 procent av Swedbanks verksamhet¹⁰³.

Västra Sveriges sparbanksförening som sträcker sig från Arvika till Laholm, vilket inkluderar 23-24 sparbanker. De diskuterar lokala frågor, tittar på räntesättning och har en samsyn på det.¹⁰⁴

5.5 Kreditförluster i Orusts Sparbank

Sparbanken följer ÅRKL (årsredovisning i kreditinstitut och värdepappersbolag) och Finansinspektionens föreskrifter och allmänna råd om årsredovisning i kreditinstitut vid sin redovisning av kreditförluster. Där står det bland annat att banken måste bokföra fordringarna till marknadsvärde¹⁰⁵.

I årsredovisningen skriver Orusts Sparbank att de vid varje rapporttillfälle utvärderar om det finns objektiva belägg för att en finansiell tillgång behöver skrivas ner från det belopp som den redovisats till från första början. Det kan bero på att olika händelser har ändrat värdet på tillgången och att dessa förlusthändelser har en inverkan på tillgångens kassaflöde. Belägg härför kan till exempel vara betydande finansiella svårigheter hos gäldenären, ett avtalsbrott

⁹⁹ Tommy Svensson 2009-05-04

¹⁰⁰ Ibid

¹⁰¹ Birgitta Pettersson 2009-05-05

¹⁰² Aktiekursen 2009-05-27

¹⁰³ Tommy Svensson 2009-05-04

¹⁰⁴ Ibid

¹⁰⁵ Olle Eliasson 2009-05-15

som en utebliven räntebetalning eller att det är sannolikt att låntagaren kommer att gå i konkurs¹⁰⁶.

Olle Eliasson som är ekonomiansvarig på Orusts Sparbank säger att en fordran som inte betalas inom sextio dagar ses som osäker och skrivs ner. Han säger vidare att det kan komma indikationer från andra håll, det kan till exempel vara så att en kund sköter sina räntebetalningar och amorteringar men plötslig går i konkurs¹⁰⁷.

I årsredovisningen skriver de också att de utvärderar alla lån individuellt för att se om nedskrivningsbehov finns och om en kreditförlust skall redovisas. Information om betydande finansiella svårigheter kan också leda till nedskrivning¹⁰⁸.

För att privatkunderna skall bli beviljade lån måste de klara av två typer av boendekalkyler idag. En kalkyl görs för att se om de klarar av lånen med gällande ränta och en kalkyl där de måste klara av en bindningstid på fem år och en ränteökning på plus två procent från den gällande räntan. Klarar inte kunden båda kalkylerna beviljas normalt inte lånet¹⁰⁹.

I årsredovisningen förklaras att en nedskrivning kan återföras om det både finns bevis för att en fordran inte längre föreligger och att det har skett en förändring i de antaganden som låg till grund för det nedskrivna beloppet. Återföring av kreditförluster redovisas som en minskning av kreditförluster och specificeras i not i årsredovisningen¹¹⁰.

För att ha koll på vilka fordringar som är osäkra gör Orusts Sparbank reserveringar för de lånen, de får då upp de listor som är väsentliga för bedömningen i sitt datasystem och följer då upp dem varje månad. När kunden klarat av att betala full ränta och amortering i sex månader så ses inte fordran som osäker längre och då återförs hela lånebeloppet. Banken följer varje månad upp kundernas betalningar för att se om de är att betrakta som valida igen. Är det ett företag som tidigare misskött sina betalningar men sedan skärpt till sig i sex månader kan det röra sig om ganska stora belopp som återförs. Återföringar är även en skattefråga, reserveringarna minskar bankens resultat och där med det beskattningsbara beloppet, därför är det viktigt att återföra beloppen till beskattning¹¹¹.

När det gäller bankens reserveringar förklarade Eliasson förklarade under vår intervju att om du till exempel har 10 miljoner i osäkra eller dåliga lån och reserverar 7 miljoner så har du en reserveringsgrad på 70 procent, reserverar du 9 miljoner har du en reserveringsgrad på 90 procent och så vidare. Orusts Sparbank har själva en reserveringsgrad på mellan 50 och 70 procent vilket Eliasson anser vara en bra nivå, eftersom de då reserverat för den större delen av skulden. Han menar att det ofta är befogat eftersom om det går åt pipan så brukar det göra det rejält.

I analysen kommer vi att visa hur kreditförlusterna sett ut för två andra sparbanker som är i ungefär samma storlek som Orusts Sparbank. Dessa är:

¹⁰⁶ Orusts Sparbanks årsredovisning 2008

¹⁰⁷ Olle Eliasson 2009-05-15

¹⁰⁸ Orusts Sparbanks årsredovisning 2008

¹⁰⁹ Olle Eliasson 2009-05-15

¹¹⁰ Orusts Sparbanks årsredovisning 2008

¹¹¹ Olle Eliasson 2009-05-15

Tjustbygdens Sparbank är som Orusts Sparbank en regionalt verksam bank. Till skillnad från Orust är Tjustbygden sedan år 2001 ett aktiebolag med sparbankstiftelsen som ensam ägare. Banken har en starkt lokal förankring och alla beslut fattas lokalt och närheten till kunderna finns på samma sätt som på Orust. Vinsten stannar i banken eller används lokalt för att möta kundernas förväntningar. Tjustbygdens Sparbank har tre kontor och nästan 32 000 kunder¹¹².

Sparbanken i Karlshamn har funnits sedan 1829, under 2008 fusionerades Kyrkhults Sparbank och Sparbanken i Karlshamn och de har nu sju kontor i bygden med ca 40 000 kunder. Sparbankens valspråk är Nära, Bra och Nyttig som i stort innebär att kunderna skall ha nära till service, beslut skall tas nära, kunderna skall uppfatta banken som bra i alla avseenden och sparbanken skall verka för samhällsnyttan. De vinster som skapas stannar i området, precis som i Orusts och Tjustbygdens Sparbank. Banken betjänar till skillnad från Orusts Sparbank bara företagskunder på företagsavdelningen i Karlshamn och inte på de andra kontoren¹¹³.

5.6 Riskhantering

Det uppstår olika typer av finansiella risker i en sparbank, så som kreditrisker, likviditetsrisker, marknadsrisker och operativa risker. Det är sparbankens styrelse som har det yttersta ansvaret för riskhanteringen¹¹⁴.

Riskhanteringen syftar till att identifiera och analysera risker i sparbankens verksamhet och göra lämpliga begränsningar. Det vi lägger fokus på är kreditrisk och med det avses i det här fallet risken att sparbanken inte får betalt enligt överenskommelse och/eller att de kommer att göra förlust om motparten inte kan betala eller fullgöra sina betalningar¹¹⁵.

När Orusts Sparbank gör kreditbedömningar tittar de på betalningsförmågan, det är det absolut viktigaste menar Svensson. Då det är en lokal sparbank har de vissa fördelar i och med att de känner kunderna, de vet vem Kalle är och om han är kreditvärdig eller inte. VD:n menar att det finns både för och nackdelar i det då vissa kanske får sina lån godkända fast de inte borde få det och tvärt om (men de har väldigt få avslag), generellt menar han dock att de kan göra bättre bedömningar än andra banker eftersom de känner sina kunder¹¹⁶. Pettersson tycker liksom Svensson att det kan vara en fördel för dem att de har stor kunskap om kunderna, hon medger att det kan leda till att krediter beviljas som kanske inte hade beviljats i en annan bank eller tvärt om. Men meningen är att de skall hjälpa kunden inte stjälpas honom/henne. Hon menar även att det oftast är en tillgång att de vet mycket om kunden och att det viktigaste är att väga risken och försöker eliminera den¹¹⁷.

Kreditexponeringen är den största risken som banken har och för att minimera denna fattas bland annat alla kreditbeslut av minst två personer. Den avgörande bedömningspunkten för att minimera riskerna är givetvis låntagarnas återbetalningsförmåga, dessutom är merparten av krediterna säkerställda med pantbrev ibland annat fastigheter¹¹⁸.

¹¹² www.tjustbanken.se

¹¹³ www.sparbankenikarlshamn.se

¹¹⁴ Ibid

¹¹⁵ Orusts sparbanks årsredovisning 2008

¹¹⁶ Tommy Svensson 2009-05-04

¹¹⁷ Birgitta Pettersson 2009-05-05

¹¹⁸ Orusts sparbanks årsredovisning 2008

När de gör en kreditbedömning gör de en analys över kundens bästa men även för sparbankens bästa, då det är lättare att låna ut än att få tillbaka pengarna. Svensson tror att de kan ha högre riskprofil än affärsbankerna om någon kommer med en idé att kanske starta ett företag på Orust. De ser till framtidspotentialen, efter två år kanske företaget har tio anställda. Men de försöker värdera riskerna så bra som möjligt. Men som sparbank anser han att det är deras uppgift att försöka hjälpa företagen, om det inte är så att befinner sig i en helt absurd situation och det har gått dåligt redan under högkonjunkturen¹¹⁹.

I årsredovisningen står det att ”Den avgörande bedömningstidpunkten för sparbankens kreditgivning, som utifrån låntagarnas hemvist är geografiskt hänförliga till sparbankens verksamhetsområde, är låntagarnas återbetalningsförmåga”¹²⁰. Vi frågade Eliasson vad detta innebär fick vi till svar att verksamhetsområdet syftar till där banken har sina kunder. Bankens verksamhetsområde är egentligen hela landet, eftersom många kunder finns utanför Orust. Han menar att återbetalningsförmågan kan variera eftersom vanliga hushållskostnader som försäkringar och räntor kan vara större i till exempel Stockholm än vad de är på Orust och det måste banken ta hänsyn till i sina kalkyler¹²¹.

De större kreditengagemangen som banken har omprövas minst en gång årligen och för att kreditförlusterna skall bli så små som möjligt övervakas de förfallna och reglerade fordringarna så att de tidigt kan upptäcka eventuella betalningsproblem¹²².

Eftersom Orusts Sparbank bara har kontor på ön blir de väldigt fokuserade på den företagsverksamhet som sker där. Banken har därmed den större delen av Orusts företag som kunder. Det som händer på Orust kan sparbanken bra anser Svensson. Banken gör regelbundna riskbedömningar, eftersom de vet att det räcker med att kunden blir av med jobbet för att han inte skall klara av sin kreditsituation¹²³.

Enligt Pettersson skall banken vara behjälpliga och inte ta huvudrisken. De skall erbjuda finansiering tillsammans med ägaren och till exempel ALMI. I en sparbank är det väldigt traditionellt de sysslar med inlåning, utlåning, betalning och placering, det är ingen investmentbank och de handlar inte utanför landets gränser på det sättet¹²⁴.

När det gäller reserveringar för kreditförluster tycker Pettersson att det kan vara befogat i dessa tider att ta i lite extra. I Orusts Sparbank gör de reserveringar om de märker att ett företag länge har haft en svag intjäning, de kanske har haft en osäker balansräkning som pendlat mycket upp och ned trots tidigare högkonjunktur, kanske tillhör de en bransch som viker (nu till exempel tillverkningsindustrin). Vi påtalade under intervjun de stora reserveringar för kreditförluster som Swedbanks nye VD gjort, Pettersson tror liksom Svensson att han gjort så för att inte bli syndabock i ett senare skede. De tror även att reserveringarna kan vara befogade, men hoppas att så inte är fallet¹²⁵.

Pettersson säger även att de skulle kunna ta upp kreditförlusterna när de uppstår, men hon tror att det är bättre att göra reserveringar, de har regelverk som styr hur de hanterar risker. Hon

¹¹⁹ Tommy Svensson 2009-05-04

¹²⁰ Orusts sparbanks årsredovisning 2008

¹²¹ Olle Eliasson 2009-05-15

¹²² Orusts sparbanks årsredovisning 2008

¹²³ Tommy Svensson 2009-05-04

¹²⁴ Birgitta Pettersson 2009-05-05

¹²⁵ Ibid

menar att det är viktigt att medarbetarna ser varningstecknen och riskerna i tid, för att vidtaga åtgärder. Om det sen visar sig att företagen återhämtar sig, eller en annan aktör kommer in, ja då görs återföringar. Men givetvis är det viktigt att försöka ligga så nära verkligheten som möjligt¹²⁶.

5.7 Orusts sparbank idag

Orusts sparbank har inte tagit till några särskilda extra åtgärder i den rådande situationen på finansmarknaden, men analyserna av kunder har blivit mer noggranna när det gäller att bevilja krediter. Situationen har inneburit viss försiktighet från bankens sida. De har liksom Swedbank dessutom skärpt utlåningskraven, idag behövs 15 procent i kontantinsatts och att kunden klarar en viss räntehöjning¹²⁷.

Swedbank har varit illa ute i pressen och det har inte varit bra för Orusts Sparbank menar Svensson. Många kunder har svårt att skilja Swedbank och sparbankerna åt (som vi tidigare nämnt), Svensson anser dock att de på Orust ändå är en av de bättre när de gäller att profilera sig som en egen bank. Han medger att det normalt går bra för sparbankerna när det går bra för Swedbank, men nu när de har haft det jobbigt i media under en lång tid vilket skvätter över negativ energi även till sparbankerna. Så Orusts Sparbank har inte direkt haft någon draghjälp av Swedbank det senaste¹²⁸. Banken hade trots det ett bra år 2008 och fick god publicitet i media.

Den mest lönsamma produkten är lån till en kund som betalar tillbaka. Men ibland gör även Orusts Sparbank felaktiga bedömningar. Just nu är de mest bekymrade över hur lågkonjunkturen kommer att påverka arbetslösheten på ön. Varven har fått bekymmer och varslat, Svensson tror att bankens kunder kan komma att påverkas av detta fram mot hösten, vilket kan innebära en del kreditförluster. Att räntorna gått ner kraftigt gör det dock enklare för kunderna att sköta lånen¹²⁹.

Det först kvartalet av 2009 har visat sig vara en fantastisk början och banken har visat det tredje högsta bruttoresultatet av sparbankerna och med högst resultat per anställd. Svensson tror ändå att de kommer drabbas av en del kreditförluster. Målet är att kreditförlusterna ej ska vara över 0,5% av lånestocken¹³⁰.

5.8 Framtiden¹³¹

I sin verksamhetsplan för 2009 skriver Orusts Sparbank att det största problemet 2008 för dem var att aktieinnehavet i Swedbank rasade med 103 miljoner kronor.

Med tanke på den rådande situationen på finansmarknaden har Sparbanken målat upp ett scenario som de anser troligt för verksamhetsåret. De tror att förtroendet på marknaden och tillgången på likviditet kommer bli avgörande faktorer för framgång, vidare tror de att lågkonjunkturen kommer att innebära fler konkurser och ökad arbetslöshet och vill därför lägga mer tid på analys, dessa faktorer kommer troligtvis att innebära en minskad efterfrågan på krediter. Dessutom misstänker banken att bristen på likviditet kommer öka kostnaden för in- och upplåning och att marginalerna mellan in och utlåning kommer att fortsätta pressas.

¹²⁶ Ibid

¹²⁷ Tommy Svensson 2009-05-04

¹²⁸ Ibid

¹²⁹ Ibid

¹³⁰ Tommy Svensson 2009-05-04

¹³¹ Orusts Sparbanks Verksamhetsplan 2009

Bankens ambitioner för 2009 är således att noga bevaka marknadsutvecklingen, se till att behålla alla sina bra kunder samt att öka affärsmässigheten.

De viktigaste prioriteringarna för banken är att vårda kundrelationerna både på privat- och företagsmarknaden. De ser det som viktigt att de i framtiden är mer måna om att själva ta initiativ till kundmöten.

Vid ansökan om amorteringsbefrielse skall de göra grundliga genomgångar av kundernas ekonomiska situation och inte nöja sig med tillfälliga lösningar som hjälper kunden kortsiktigt. När det gäller företagskunderna skall de göra noggranna analyser av företagets framtida återbetalningsförmåga, mycket med tanke på den rådande konjunkturen. Framförallt skall de titta på historiskt vanliga varningssignaler så som likviditetsbrist, tunga Balansräkningar, svag lönsamhet, amorteringsbefrielse, krav och sena bokslut.

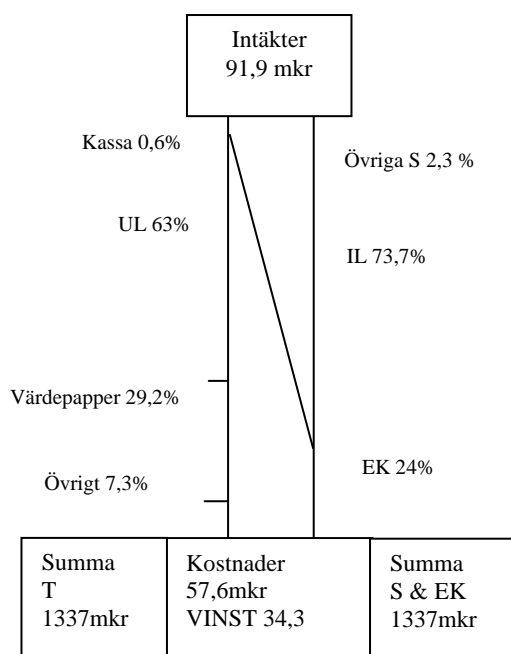
Målsättningarna för Orusts Sparbank är att de skall fortsätta vara en fristående sparbank som är medlem i Sparbankernas Riksförbund och har ett fortsatt samarbetsavtal med Swedbank. De vill fortsätta ha kvar alla sina fyra fullservicekontor i Ellös, Henån, Svanesund och Varekil. Målet är att uppfattas som en annorlunda bank med bra räntevillkor, låga avgifter och hög servicenivå, där personalen är kompetent, trevlig och affärsmässig.

5.9 Beskrivning av Orusts Sparbanks tio senaste år

På nästa sida följer en beskrivning av sparbankens ekonomi de senaste tio åren. Presentationen sker med hjälp av fyrkantsmodellen som vi redogjorde för i teorikapitlet. I figurerna förekommer en del förkortningar som förklaras i tabellen nedan. (Alla siffror redovisas längst bak i bilaga tre.)

T = Tillgångssidan	S & EK =Skuldsidan
UL = Utlåning till allmänheten & kreditinstitut	IL =Inlåning från allmänheten & skulder till kreditinstitut
	EK = Eget kapital
Övrigt= Aktier, materiella tillgångar & övrigt	Övrigt= Avsättningar för pensioner & övrigt

1999-12-31¹³²

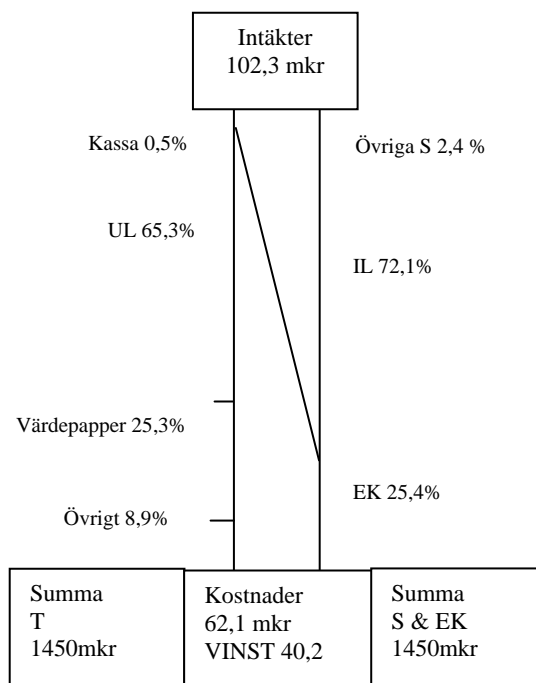
Så här såg fyrkantsmodellen ut för Orusts Sparbank vid utgången av år 1999. Inlåningen från allmänheten var vid den här tidpunkten 100 miljoner större än utlåningen. Affärsvolymen hade ökat med 13,8 procent under året och passerat 4,5 miljarder. Skulderna till kreditinstitut minskade under året med dryga 66 miljoner, jämfört med 1998 årsredovisning.

I banken består intäkterna främst av ränteintäkter och provisioner, en del utgörs även av utdelningar. Kostnaderna består av räntor, personal och andra administrativa utgifter, här hamnar även kreditförluster som banken gör. Banken har vid den här tiden ett eget kapital på 250,7 miljoner som kan jämföras med 137 miljoner år 1996, då hade banken totala tillgångar på 1 073 miljoner.

Figur 3: Fyrkant 1999

2000-12-31¹³³

Det här året passerar utlåningen till allmänheten inlåningen från allmänheten samtidigt som skulderna till kreditinstitut ökar. Posten övrigt ökar sin andel av tillgångarna tack vare att värdet på företagets aktier ökar från ca 49 miljoner till 87 miljoner kronor. Affärsvolymen ökar inte alls i samma takt som föregående år utan landar på 3,2 procent. Balansomslutningen har dock ökat med dryga 100 miljoner och intäkterna med ca 10 miljoner. Tack vare det positiva resultatet på 40 miljoner ser vi även en ökning av det egna kapitalet i banken.

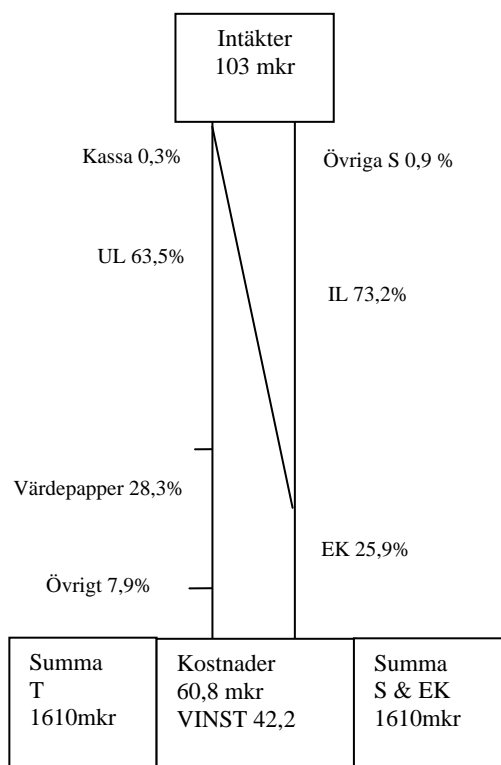

Figur 4: Fyrkant 2000

¹³² Orusts Sparbanks årsredovisning 2000

¹³³ Ibid

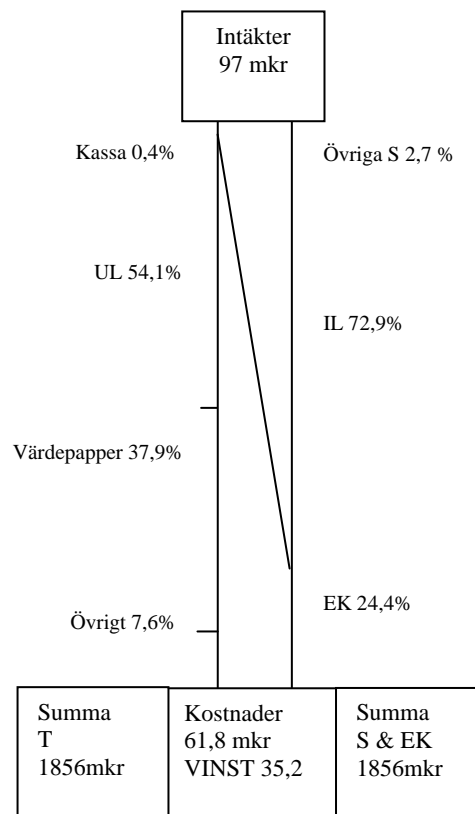
2001-12-31¹³⁴

Figur 5: Fyrkant 2001

2002-12-31¹³⁵

Intäkterna för 2002 är mindre än de för 2001 samtidigt som sparbankens balansomslutning ökat med närmare 250miljoner. De lägre intäkterna beror delvis på ett negativt nettoresultat på bankens finansiella transaktioner. Inlåningen från allmänheten är nu nästan 280 miljoner större än utlåningen. De räntebärande värdepapperna har dock ökat och utgör alltså 37,9 procent av tillgångarna samtidigt som utlåningen ”bara” utgör 54 procent som är att jämföra med fjolårets 63,5 procent. Intressant är också att bankens övriga skulder ökat med 34 miljoner sedan 2001.

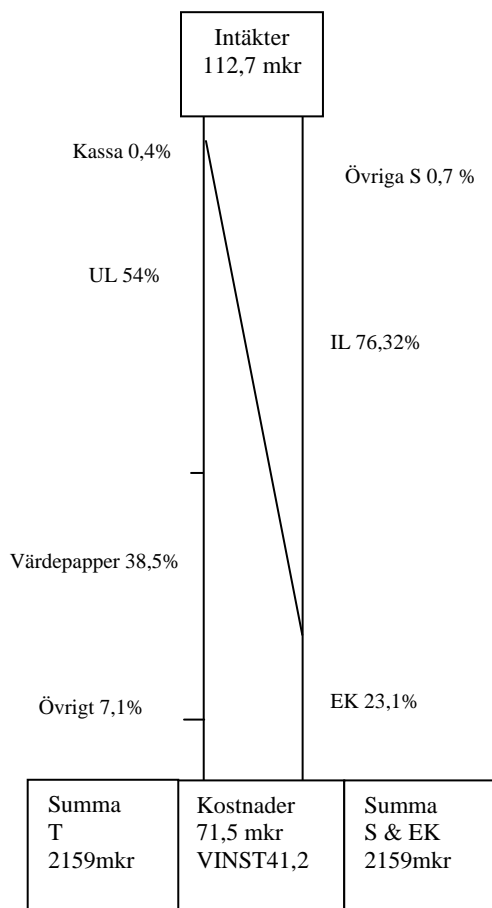

Figur 6: Fyrkant 2002

¹³⁴ Orusts Sparbanks årsredovisning 2005

¹³⁵ Ibid

2003-12-31¹³⁶

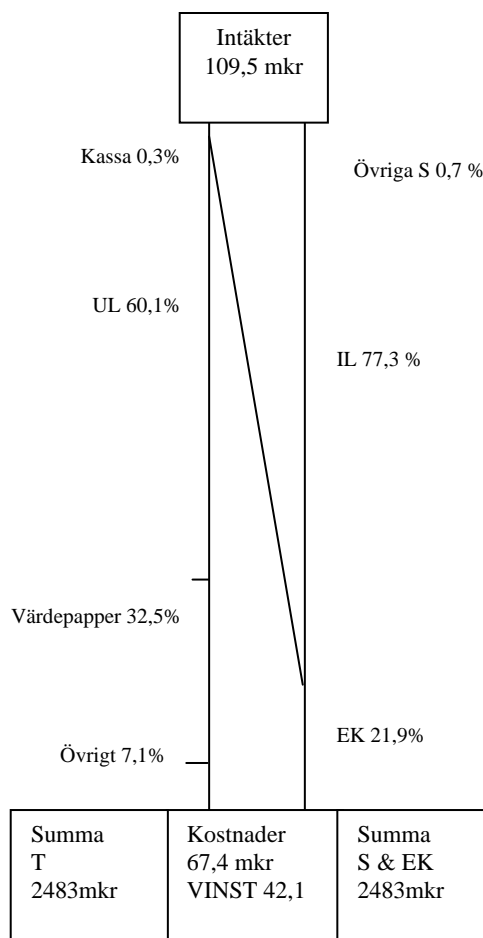

Figur 7: Fyrkant 2003

2004-12-31¹³⁷

Balansomslutningen har återigen ökat med drygt 300 miljoner men intäkterna är 3 miljoner lägre än 2003. Det här året är nettoresultatet av finansiella transaktioner lika högt, däremot har räntenettot och provisionerna ökat något. Utlåningen till allmänheten har ökat igen och passerat 60 procent av sparbankens tillgångar, utlåningen ligger nu på nästan 1,5 miljard vilket kan jämföras med 842 miljoner 1999. Räntebärande värdepapper har minskat med 24 miljoner mot föregående år, men eftersom balansomslutningen samtidigt ökat utgör de en lägre procent av sparbankens totala tillgångar.

Sedan den siste december 2002 har balansomslutningen nu ökat med drygt 300 miljoner, det här året har givit ett positivt nettoresultat av finansiella transaktioner på mer än åtta miljoner vilket är den avgörande anledningen till de högre intäkterna, räntenettot är nämligen lägre än föregående år och det samma gäller för provisionerna. Posten övriga intäkter är dock fyra miljoner större än var den vid utgången av 2002. Inlåningen har återigen vuxit kraftigt och är 228 miljoner högre än fjolåret och ca 350 miljoner större än utlåningen. Övriga skulder har minskat igen och är nere på 0,7 %.

Figur 8: Fyrkant 2004

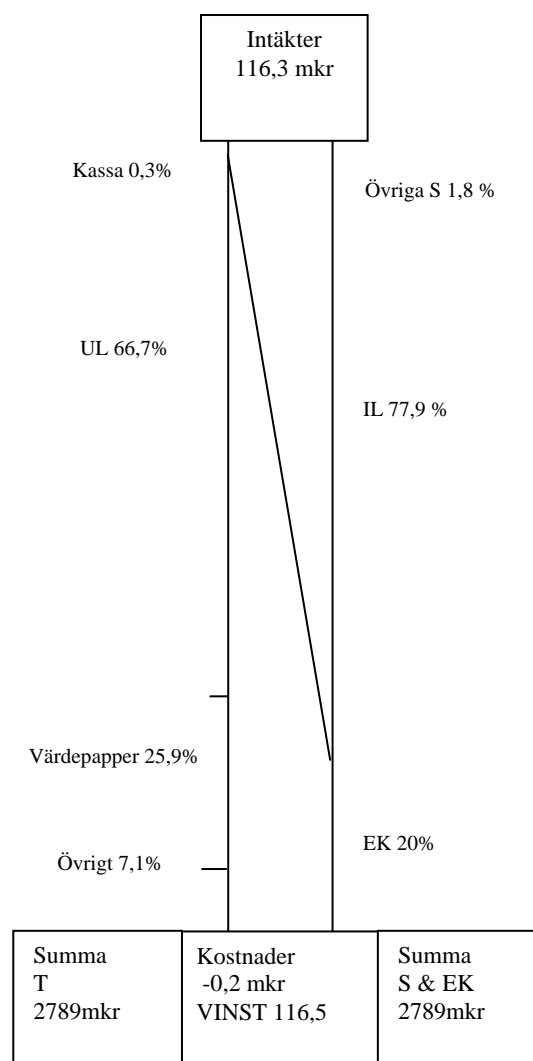
¹³⁶ Orusts Sparbanks årsredovisning 2005

¹³⁷ Ibid

2005-12-31¹³⁸

Balansomslutningen ökar än en gång med ca 300 miljoner och har mer än fördubblats sedan 1999, inlåningen från allmänheten har nu passerat 2 miljarder med råge och utlåningen har ökat med mer än en miljard sedan 1999. Inlåningsökningen från det föregående året var 26 procent och den största någonsin i banken. Detta tyder på att banken har ett gott rykte och ett starkt varumärke. Majoriteten av bankens fordringar låg hos hushållssektorn inklusive de personliga företagen och uppgick till cirka 1 115 miljoner. Den största inlåningen kommer också från hushållen och inklusive inlåning från hushållsföretagare så är den nästan fyra gånger större än inlåningen från företagssektorn.

Skulder till kreditinstitut har däremot minskat från 197 miljoner vid utgången av 2004 till 8,8 miljoner. Skulderna till kreditinstitut består av utlåning till Swedbank (dåvarande Föreningssparbanken). Vid den här tidpunkten har Orusts Sparbank aktier för 154,5 miljoner varav 118,9 miljoner utgörs av värdet på aktierna i Swedbank. Den höga vinsten beror på att periodiseringsfonden tagits upp till beskattning det här året, rörelseresultatet låg egentligen på 66,8 miljoner.

Figur 9: Fyrkant 2005

Under året blev Föreningssparbanken (Swedbank) utnämnd till årets bank, vilket gynnade sparbanken då det är deras samarbetspartner, tack vare sitt aktieinnehav fick de 5,6 miljoner i utdelning.

¹³⁸ Orusts Sparbanks årsredovisning 2005

2006-12-31¹³⁹

I årsredovisningen skriver Orusts Sparbank att svensk ekonomi växer med rekordfart, tillväxten blev den högsta på 36 år och placerade Sverige i tillväxttoppen internationellt. De tror på ett gott år 2007 men börjar oro sig något för den amerikanska konjunktursvackan.

Det här året visade banken sitt bästa rörelseresultat någonsin på 74 miljoner kronor efter kreditförluster. Balansomslutningen ökade med närmare en halv miljard under året, vilket beror på en ökad affärsvolym, räntenettot blev dock lägre än fjolåret vilket har att göra med minskade räntemarginaler. Bankens erhöj dock utdelning från Swedbank med närmare åtta miljoner. Och värdet på sparbankens aktier ökade med 20 miljoner.

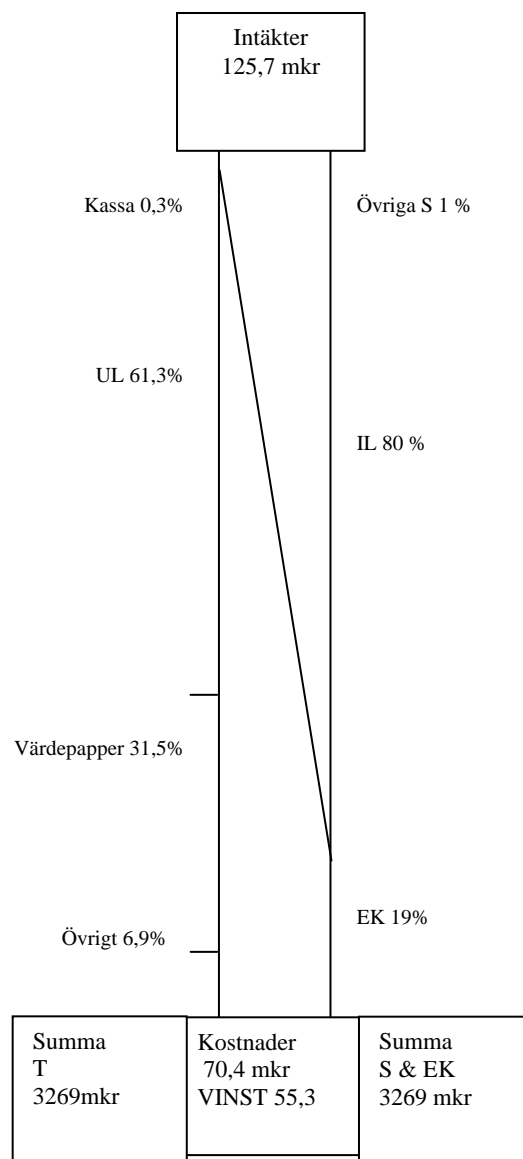
Banken har en stark efterfrågan på sparprodukter och lån, både från öborna och kunder utanför ön. Dessutom gjordes under året en analys över företagen i Sverige som baserades på bokslutet från 2005, där hamnade Orusts företagen på tredje plats, vilket är positivt både för banken och det ekonomiska klimatet på ön.

Under det här året sker namnbytet från Föreningssparbanken till Swedbank och banken får en ny logotyp. I oktober tecknades ett femårigt avtal med Swedbank som bland annat innefattar IT sidan, förmedling av krediter till Swedbank hypotek och placeringar till Swedbank Robur Fonder. Nu har det även införts kompetens och lönsamhetskrav för fortsatta samarbetsavtal med Swedbank.

I årsredovisningen nämns även att styrräntan fördubblats till tre procent och att de tror att den kan vara uppe i fyra procent vid slutet av 2007.

Skulderna till kreditinstitut ökade med närmare 100 miljoner, vilket beror på ett lån i Swedbank. Inlåningen från hushållssektorn upp går under året till 1 944,6 mkr varav 376,5 mkr är från företagarkushåll. Utlåningen till företagssektorn ökade från 758 miljoner till 834 miljoner, det är dock fortfarande hushållssektorn inklusive företagarkushållen som står för den största delen av bankens utlåning.

Figur 10: Fyrkant 2006

¹³⁹ Orusts Sparbanks årsredovisning 2006

2007-12-31¹⁴⁰

Orusts Sparbank fyller det här året 120 år och jubileumsåret till ära gjordes en film om sparbankens 120 första år på Orust och den traditionella sparbanksveckan som banken ordnar blev mycket välbesökt. Banken blev även uppmärksam i media under året, bland annat publicerades en artikel med rubriken "Sveriges bästa bank finns på Orust", vilket självklart stärker bankens varumärke ytterligare.

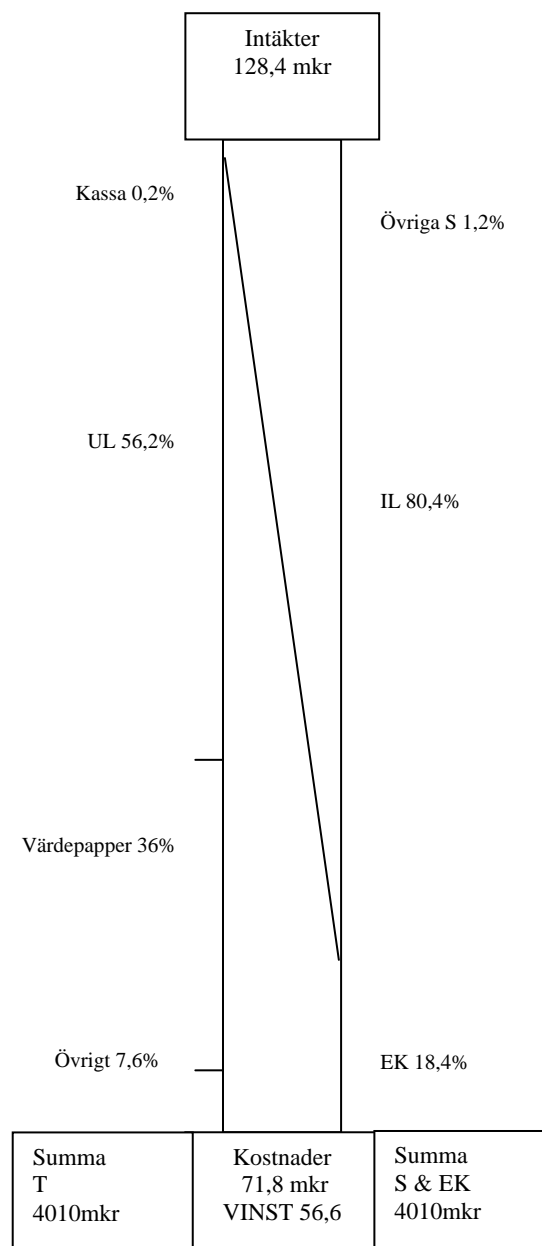
Sparbankens kunder ökade i antal med 700 till 28 700. Omsättningen har nu ökat med drygt 700 miljoner sedan 2006, inlåningen har passerat 3 miljarder och utlåningen till allmänheten har under 2007 ökat med 250 miljoner sedan den siste december 2006.

Tack vare en ökad affärsvolym och en återföring av befarade kreditförluster blev resultatet högre än fjolåret trots pressade räntemarginaler. Det Egna kapitalet har under året ökat från 621,9 miljoner till 739,3 miljoner. Det beror (utöver vinsten) på att det har skett ett byte av redovisningsprincip och införande av fond för verkligt värde. Aktierna har här skrivits upp, det går inte via resultaträkningen utan direkt via Eget kapital. Det är en följd av att sparbanken börjar redovisa i enlighet med IAS 39.

Räntebärande värdepapper utgör det här året en större del av bankens tillgångar och posten övrigt här till höger är större till följd av det ökade värdet på aktieinnehavet.

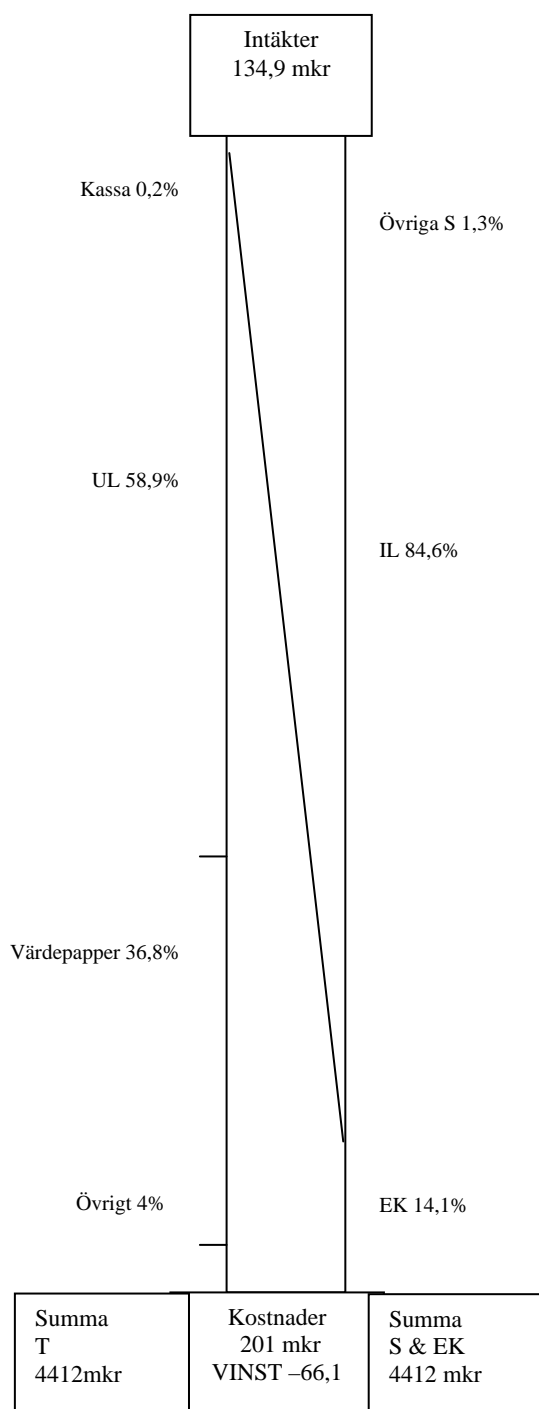
Utlåningen till företagssektorn har nu ökat till 894 miljoner och då är inte hushållsföretagarnas lån på 471,7 miljoner medräknade. Hushållssektorn står för nästan två miljarder av inlåningen i banken och cirka en miljard står företag och hushållsföretagarna för.

Figur 11: Fyrkant 2007

¹⁴⁰ Orusts Sparbanks årsredovisning 2007

Figur 12: Fyrkant 2008

2008-12-31¹⁴¹

Under året drabbades Swedbank ordentligt av den rådande finanskrisen, trots det fick Orusts Sparbank nästan 1500 nya kunder. Banken fick dessutom mycket god publicitet i samband med sparbanksveckan som de anordnat sedan 1950-talet. Vi nämnde i bakgrunden en artikel som publicerades i GP i oktober, liknande artiklar gick även att finna i DN och Stenungssunds Posten. Tillväxten av in- och utlåning låg i topp bland landets sparbanker och balansomslutningen i banken ökade med drygt 400 miljoner jämfört med föregående år.

Som ni läsare säkert märkt så ökar inte intäkterna i sparbanken alls i samma takt som balansomslutningen. Pettersson förklarade under vår intervju att höjda inlåningsräntor har gett lägre marginaler och bolånemarginalerna har pressats enormt på senare år. Hon tycker också att det är positivt att bankens inlåning är större än utlåningen.¹⁴² Det tyckte även Svensson som visade en lista på utvecklingen av sparandet i sparbanken som har ökat från 915 miljoner i december 1999 till 3 619 miljoner i mars 2009¹⁴³. (Vid utgången av 2008 var Swedbanks utlåning till allmänheten mer än dubbelt så stor som deras inlåning från allmänheten)¹⁴⁴

Som synes i fyrkanten så redovisade banken en förlust på 66,1 miljon som beror på den nedskrivning som sparbanken var tvungen att göra på aktierna i Swedbank. Under året tecknade dessutom sparbanken nya aktier i Swedbank för ett värde av 29 miljoner kronor, när dessa tecknades var kursen högre än vid årets utgång.

Enligt redovisningsreglerna måste en värdeminskning på aktier redovisas via resultaträkningen, vilket kan tyckas något missvisande eftersom en eventuell framtida värdeökning inte kommer att redovisas via resultaträkningen utan direkt mot det Egna kapitalet. Det är alltså nedskrivning av finansiella tillgångar som orsakat det negativa

¹⁴¹ Orusts Sparbanks årsredovisning 2008

¹⁴² Birgitta Pettersson 2009-05-05

¹⁴³ Tommy Svensson 2009-05-04

¹⁴⁴ Swedbanks årsredovisning 2008

resultatet och därmed minskningen av det Egna kapitalet. Aktiernas värdeminskning är även det som gjort posten övrigt på tillgångssidan i modellen mindre.

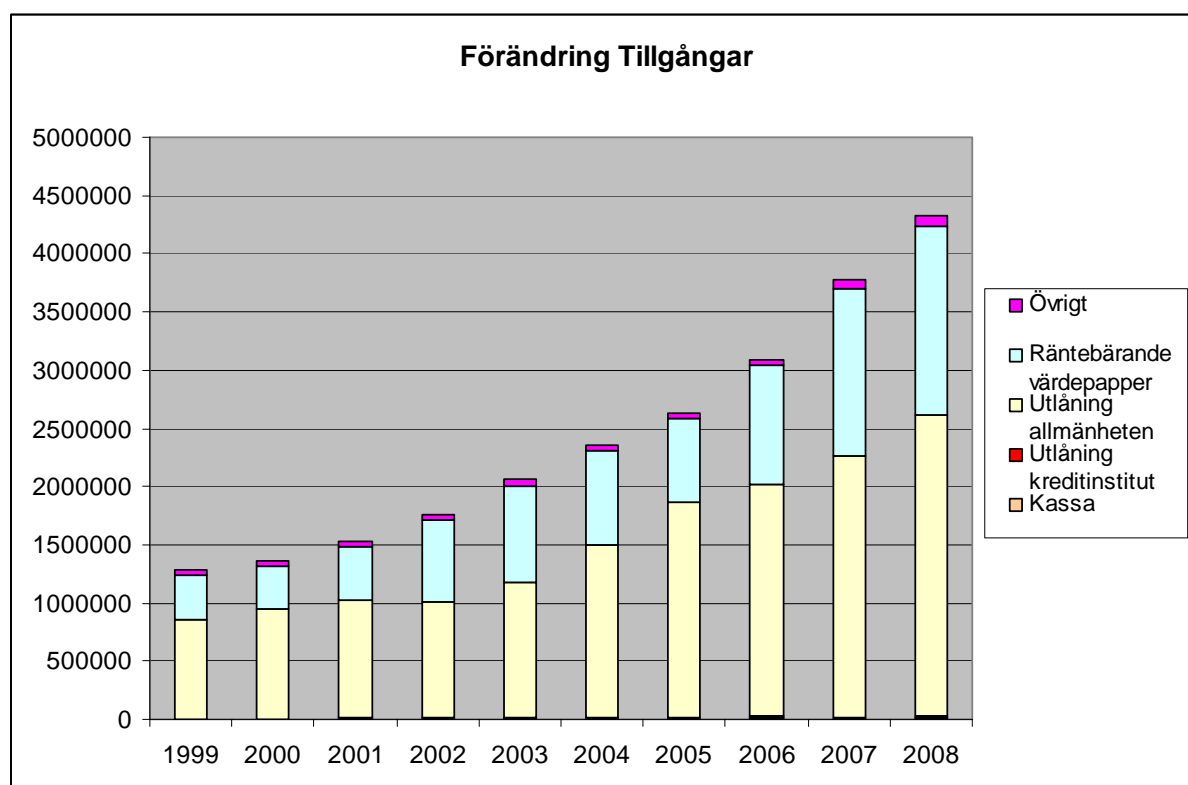
6. Analys av banken

Här analyserar vi den tidigare presenterade informationen med hjälp av diagram och kopplingar mellan teori och empiri. Kapitlet har delats upp i analys av fyrkantsmodellerna, trekantmodellen och slutligen kreditförluster.

6.1 Analys av fyrkantsmodeller

Driften av ett företag är vad vi har och vad vi gör med det vi har, i en bank finns egentligen bara pengar och värdepapper. Som sparas och lånas ut. För att driften av en bank skall fungera krävs det att kunderna betalar sina räntor och amorteringar, banken måste då ha koll vart pengarna kommer ifrån och vad de har gjort för att få dem.

Vi nämnde i teorin att fyrkantens utseende visar om företaget är kapitalintensivt eller om det har hög kapitalomsättningshastighet. Fyrkanterna för Orusts Sparbank visade sig bli hög och smal vilket är normalt för en bank, det innebär alltså att banken är kapitalintensiv. Vi skrev i början att fyrkantsmodellen är bra vid en jämförelse av ett företag över tid, tittar vi på Orusts Sparbanks fyrkantsmodeller över de senaste tio åren ser vi att de har vuxit väldigt mycket på höjden men nästan ingenting på bredden.

Figur 13: Diagram Tillgångar

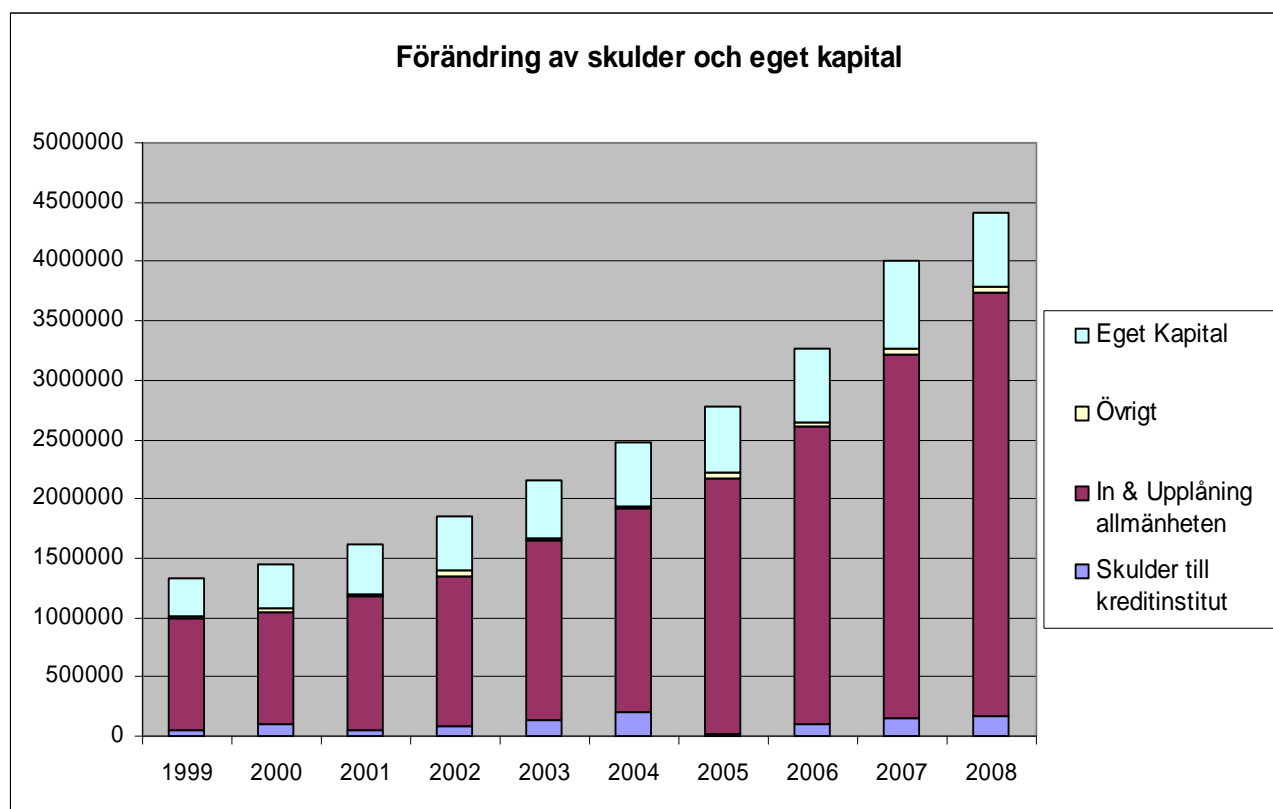
Orusts Sparbanks tillgångar har vuxit enormt de tio senaste åren. Sedan 1999 har de ökat från 1 337 miljoner till 4 412 miljoner. Intäkterna har dock inte alls vuxit i takt med affärsvolym och tillgångsmassa. Detta beror på pressade marginaler på bolånen och att banken har haft stor inlåning på sina sparkonton där de har erbjudit räntor som legat i nivå med styrräntan.

Detta har pågått sedan början av 2000- talet enligt vår respondent Birgitta Pettersson. De har gett mer och tagit mindre så att säga, vilket troligtvis har gett banken fler kunder och därmed större affärsvolym. På tillgångssidan har alla poster vuxit ganska proportionerligt de senaste tio åren.

Som vi nämnde i teorin så består tillgångssidan normalt av varor och maskiner, i Orusts Sparbank så består den likt i andra banker av utlåning till allmänheten (i det här fallet främst till hushållen som står för ca två tredjedelar) och räntebärande värdepapper.

Den positiva utvecklingen har troligtvis mycket att göra med bankens goda anseende på ön. Dessutom är de duktiga på att fånga upp nya kunder tidigt, som vi nämnde i empirin får varje nyfödd 500 kronor i startkapital om föräldrarna öppnar ett konto för dem i banken. De har vid ett flertal tillfällen uppmärksammats i media för sina framgångar och sparbanksveckan har blivit något av en tradition på ön (vi återkommer till detta i nästa avsnitt).

Fyrkanterna över Orusts Sparbank blev som sagt höga och smala vilket beror på att deras intäkter och kostnader främst är räntor på de tillgångar (pengar) de har utlånade och räntor på de lån (pengar) de har inlånade, samt administrationskostnader och provisionsintäkter. Eftersom en bank inte säljer några direkta varor så blir inte intäkter och kostnader så stora, det krävs ingen produktion eller maskintimmar på samma sätt som i ett tillverkningsföretag.

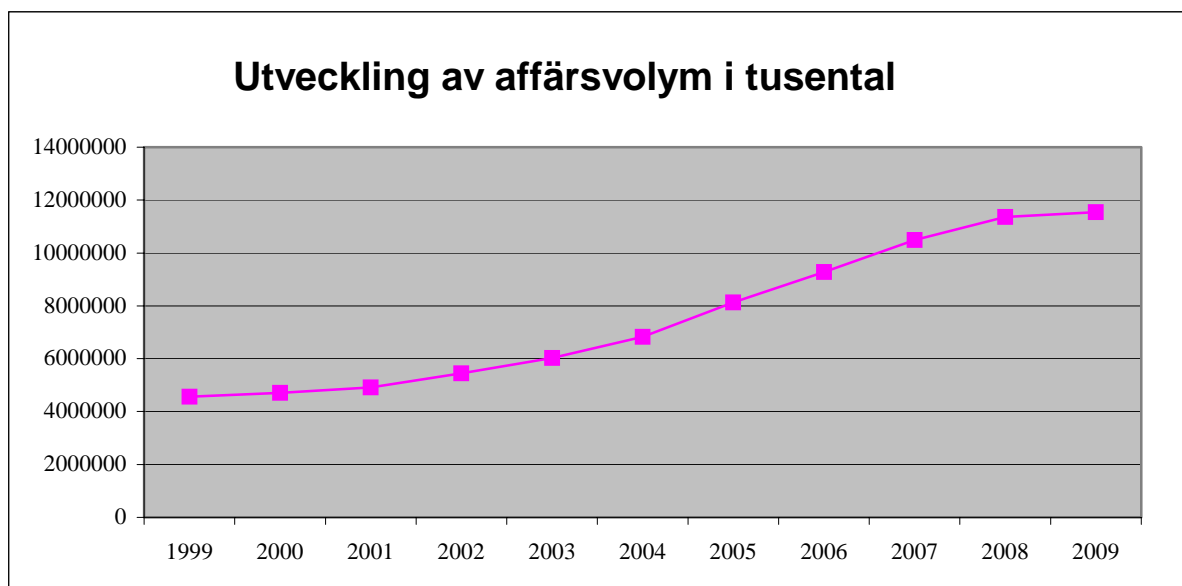
Figur 14: Diagram Skulder och Eget kapital

Genom fyrkanterna går det alltså att se hur verksamheten finansierats, det vill säga var företagets pengar kommer ifrån och hur de används. I Orusts Sparbank kommer alltså majoriteten av pengarna ifrån inlåning, resterande är i stort sett eget kapital som banken samlat på sig genom sina vinster genom åren.

I en bank består normalt den största delen av skulderna av inlånat kapital från allmänheten och skulder till kreditinstitut. Sparbanker har dock ofta en högre andel eget kapital än affärsbankerna då vinsterna går tillbaka in i verksamheten istället för att delas ut till aktieägare. Något annat som är intressant är att Orusts Sparbank har större inlåning än utlåning vilket inte är fallet i till exempel Swedbank som hade en utlåning som var mer än dubbelt så stor som inlåningen¹⁴⁵.

Här ovan ser vi hur skulder och eget kapital har utvecklats över åren. Vi ser här att inlåningen är den som vuxit kraftigast. Den största delen av inlåningen kommer från hushållssektorn som står för ungefär två tredjedelar av bankens inlåning, en liten del utgörs av inlån från den offentliga sektorn och resterande kommer från företagssektorn.

Det som påverkar utvecklingen av det egna kapitalet är bankens vinster men också utdelningar och värdeförändringar på aktieinnehavet i Swedbank. Eftersom intäkter, kostnader och vinster inte ökat i takt med affärsvolymen så har inte heller det egna kapitalet vuxit i takt med tillgångarna. Det egna kapitalet har gått från att utgöra drygt 25 procent av kapitalet i banken till att utgöra 14 procent. Under 2008 har dock (som vi tidigare nämnt) det egna kapitalet påverkats negativt av att banken varit tvungen att skriva ner värdet på sina aktier i Swedbank.

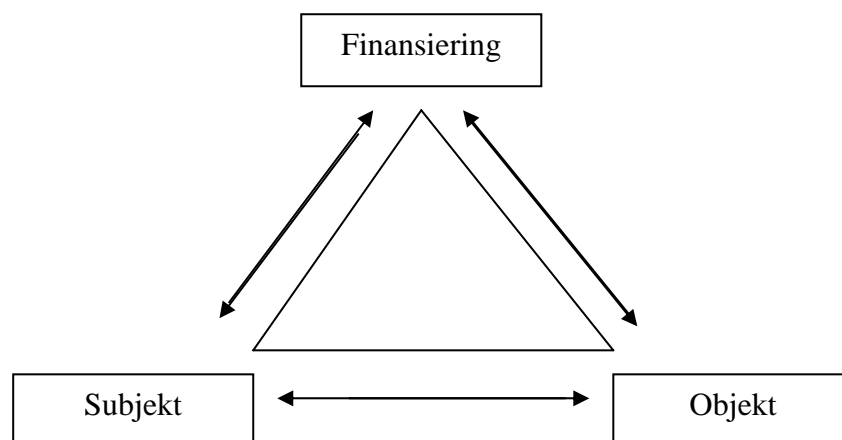
Figur 15: Diagram Affärsvolym

Affärsvolymen är bankens sammanlagda in- och utlåning, här ovan ser vi utvecklingen av bankens affärsvolym fram till mars i år. I affärsvolymen ingår även de försäkringar och fonder som Sparbankens kunder står för i Robur och Spintab. Det är en positiv utveckling och banken känner sig trygga i att inlåningen är större än utlåningen, vilket inte är fallet i till exempel Swedbank där utlåningen är mer än dubbelt så stor som inlåningen till allmänheten. Men som sagt så ökar inte intäkterna i takt med affärsvolymen i sparbanken.

¹⁴⁵ Swedbanks årsredovisning 2008

6.2 Orusts Sparbanks trekantsmodell

I ett företag kan det finnas flera stycken trianglar som är avgörande för driften.

Figur 16: Trekantsmodell Orusts Sparbank

I en trekantsmodell är det normalt objekten som hamnar i fokus för verksamhetens finansiering och drift, eftersom det är företagets verksamhet. För Orusts Sparbank skulle vi vilja påstå att det är människorna som är det utmärkande, alltså bankens personal och känslan för vad kunderna vill ha. Det är de som är avgörande för driften av banken. I en bank är det tjänsterna som är objekten, men i det här fallet är det hur objekten levereras som är det utmärkande. De erbjuder samma tjänster som de större bankerna men håller kvar vid den personliga kontakten och vikten av att kunden känner sig speciell. Objektet, eller företagets verksamhet är ju det samma som i storbankerna, Orusts Sparbank kan erbjuda Internetbank, telefonbank, företags-, privatrådgivning, utlåning och så vidare.

En stor fördel för Orusts Sparbank är den lokala förankringen och att de känner sina kunder, de vet vad kunderna vill ha och anpassar sina erbjudanden till de olika kundernas behov. På det sättet blir det ett mer personligt förhållande mellan banken och dess kunder. De har förstått vikten av att kunderna behöver någon att vända sig till och har hållit fast vid sina fyra kontor på ön. Genom att anpassa sina erbjudanden till kunderna bygger de långsiktiga relationer vilket gör kunderna trygga och gynnar banken i längden. De knyter även kunderna till sig i ett tidigt skede genom att ge 500 kronor till nyfödda vars föräldrar öppnar sparkonto till dem i banken.

Att ledningen finns på Orust gör att alla beslut tas på plats, de behöver alltså inte vända sig till Stockholm, utan ansvarar själva för sina handlingar. Den lokala förankringen gör att de känner till förhållandena, företagen och strukturen i näringslivet, de kan dessutom ge snabba besked till kunderna. Tommy Svensson och Birgitta Pettersson som har de ledande positionerna på Sparbanken har dessutom varit med länge och haft olika roller på banken genom åren. De känner alltså till de olika delarna i bankens verksamhet väl och även förhållandena på ön. Båda vill dessutom att tanken skall fortsätta drivas som sin egen vilket gör att de håller fast vid gamla traditioner som sparbanksveckan. Vilket bör ha en stor inverkan på hur banken drivs.

När det gäller bankens finansiering så saknar den aktieägare, det skiljer Orusts Sparbank från affärsbankerna, vinsterna går alltså direkt tillbaka in i verksamheten. Detta gör att Orusts

Sparbank har ett mycket större eget kapital i förhållande till sin storlek än till exempel Swedbank. De säger själva att det är kunderna som får ses som ägare till banken eftersom vinsterna är till för att trygga banken och verka för samhället. Vinsterna har som vi nämnde tidigare inte vuxit i takt med affärsvolymen, vilket beror på låga marginaler. Men banken har inga problem att finansiera verksamheten med de vinster de genererar och tack vare det förhållandevis starka egna kapitalet klarar de alltså även nedgångar på sitt aktieinnehav utan att behöva oroa sig för framtiden rent ekonomisk, men blir ändå i behov av en ny samarbetspartner.

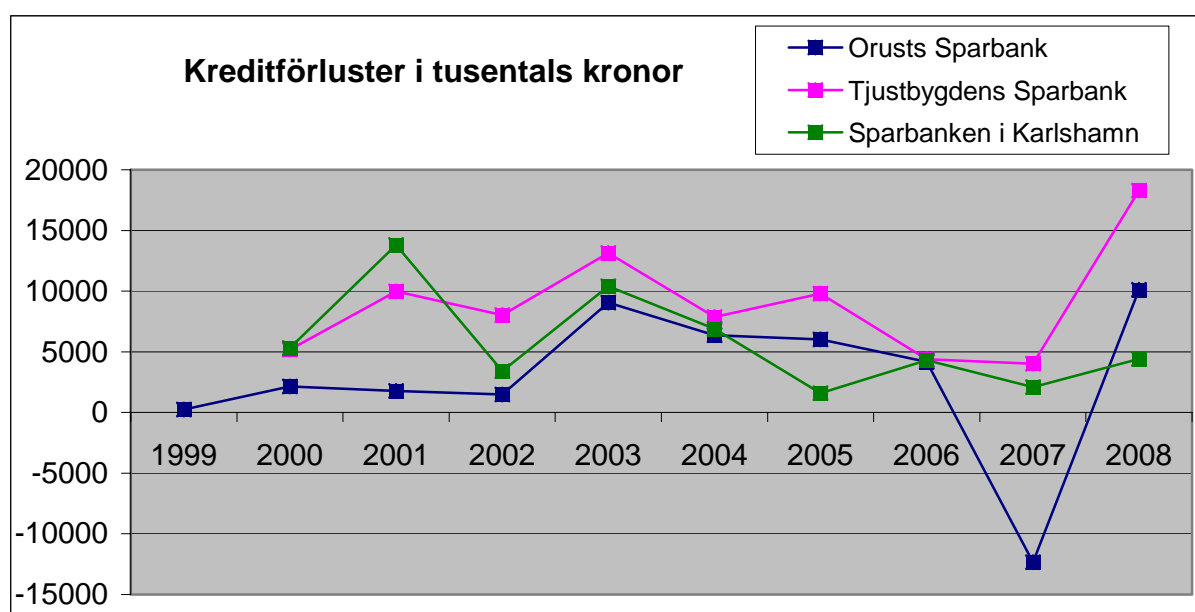
Relationen mellan Swedbank och Orusts Sparbank kan alltså skapa ytterligare en triangel i banken. Sparbanken är beroende av de produkter som de köper av Swedbank så som datasystem och hypotekslån, det är tjänster som banken förväntas kunna erbjuda sina kunder.

I utbyte mot detta samarbete så finns det en finansiell aspekt, närmare bestämt aktieinnehavet i Swedbank, sparbanken känner som sagt ett ansvar att ställa upp och finansiera Swedbanks verksamhet (som till exempel nyemissionen i höstas). De förväntas göra detta i och med sitt samarbetsavtal, att inte bidra när Swedbank är i behov ser sparbanken som ett tecken på att de inte skulle lita på sin samarbetspartner. Objekten som sparbanken köper av Swedbank är alltså en del i driften som påverkar det finansiella. I goda tider bidrar aktieinnehavet till utdelningar och värdeökning på aktierna, i dåliga tider bidrar värdeminskningar till nedskrivningar och sämre resultat för sparbanken.

Det finns även krav från Swedbank att sparbanken måste uppfylla vissa förutsättningar för att få fortsätta med samarbetet. Detta påverkar personalen i Orusts Sparbank eftersom det ligger på dem att uppfylla förväntningarna. Samtidigt som de skall profilera sig som den egna bank de faktiskt är, vilket inte alltid är så lätt när logotypen är den samma för bankerna.

6.3 Utvecklingen av bankens kreditförluster

För att förtydliga det här avsnittet kommer vi att visa kreditförlusterna för två andra sparbanker och för Swedbank. De två andra sparbankerna är Tjustbygdens Sparbank och Sparbanken i Karlshamn, som vi beskrev i tidigare kapitel.

Figur 17: Diagram Kreditförluster

I diagrammet ovan kan vi tydligt se hur kreditförlusterna i sparbankerna sett ut de senaste tio åren. Mellan 1999 och 2002 har Orusts Sparbank gjort ganska likartade och små kreditförluster, de andra två sparbankerna har legat på en något högre nivå.

Kreditförluster är som sagt de utlånade pengar som banken kan konstatera eller befara att de inte kommer att få tillbaka, under fjolåret uppgick alltså Orusts Sparbanks kreditförluster totalt till ca 10 miljoner, vilket var mer än Sparbanken i Karlshamn men mindre än den i Tjustbygden.

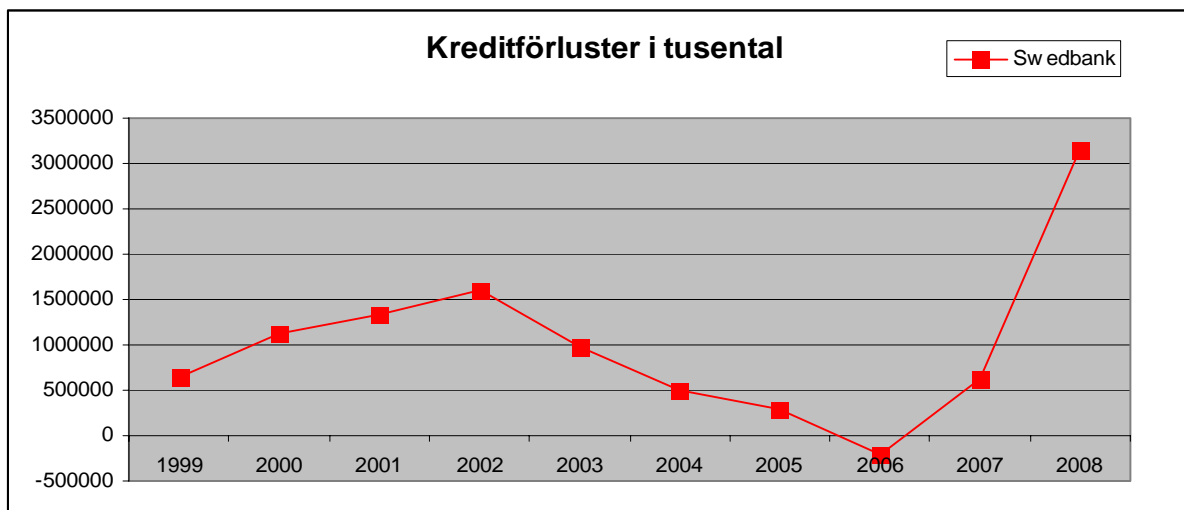
Eftersom Orusts Sparbank är liten i förhållande till många andra banker, kan det slå hårt om en företagskund får problem. Detta är en av förklaringarna till att kreditförlusterna blev så pass höga 2003. För att stärka detta påstående tog vi med de två andra sparbankerna för att visa att kurvorna är ganska likartade även om de drabbas av kreditförluster vid lite olika tillfällen, vilket beror på att det trots allt rör sig om olika banker med olika marknader och förhållanden, men likheten är ändå att de i första hand är lokalt verksamma och i ungefär samma storlek.

Vi kan ur diagrammet utläsa att kreditförlusterna varit lägre i Orusts Sparbank än de andra två sparbankerna under alla år utom 2005 och 2008 då Sparbanken i Karlshamn visat lägst kreditförluster.

År 2003 har Orust alltså fått göra en större nedskrivning då en av företagskunderna i banken fått problem och inte kunnat följa amorteringsplanen och räntebetalningarna. Därefter ligger kreditförlusterna på ungefär samma nivå igen fram till 2007 då en återföring sker, här var det en stor företagskund som hade återhämtat sig¹⁴⁶. Under fjolåret sköt kreditförlusterna i höjden, vilket Eliasson säger beror på början av finanskrisen. Pettersson säger att lågkonjunkturen även drabbat Orust och även om det är i mindre skala så leder det till svårigheter för en del kunder, vilket har lett till att banken varit tvungen att göra större reserveringar. Eliasson menar att det blir lite extra kännbart för banken när det är företag som drabbas eftersom de ofta rör sig om större belopp. Han säger samtidigt att banken ändå har små kreditförluster i förhållande till sin utlåning. Det påpekade även Svensson och Pettersson under våra intervjuer.

Swedbanks kreditförluster rör sig om betydligt högre summor än de i sparbankerna, vilket är ganska självklart med tanke på att banken är väsentligt mycket större. Här nedan ser vi hur Swedbanks kreditförluster sett ut sedan 1999.

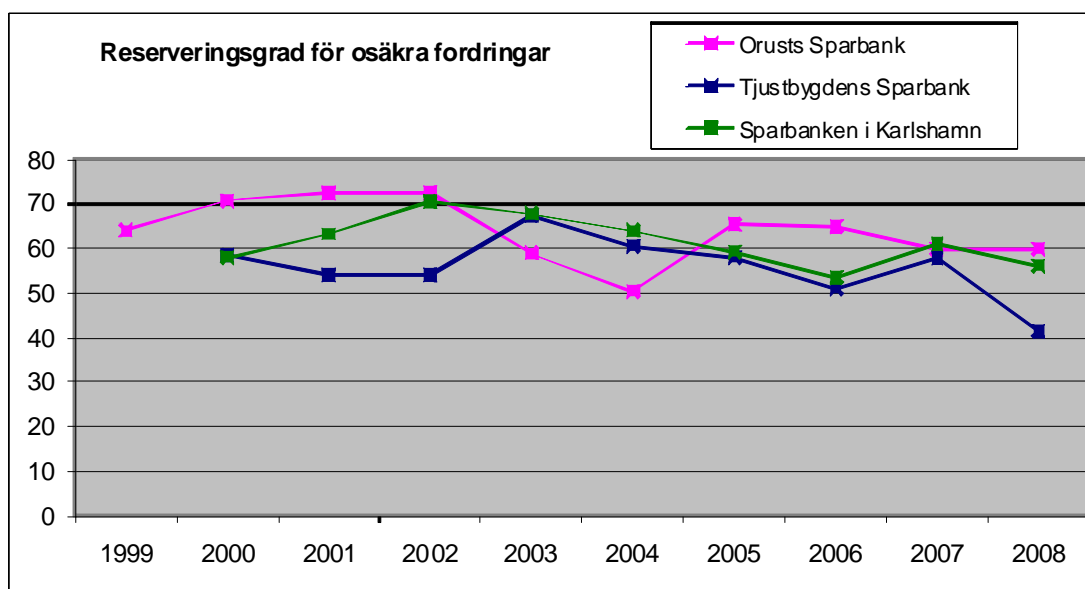
¹⁴⁶ Olle Eliasson 2009-05-15

Figur 18: Swedbanks kreditförluster

Här syns tydligt uppgången av kreditförlusterna under fjolåret. Jämför vi siffrorna från 2008 för Orusts Sparbank och Swedbank så blir det ett helt annat perspektiv, Orust gör en kreditförlust på 10 miljoner kronor, medan Swedbanks kreditförluster överstiger 3 000 miljoner. Här blir storleksskillnaderna på bankerna väldigt tydliga, Swedbanks kreditförluster motsvarar sparbankens egna kapital gånger fem. Under första kvartalet 2009 har Swedbank redovisat kreditförluster på 6 845 miljoner kronor!¹⁴⁷ Det är mer än Orusts Sparbanks totala tillgångar och mer än dubbelt så mycket som deras totala utlåning.

Här nedan ser vi ett diagram över reserveringsgraden för osäkra fordringar. Reserveringsgraden är som nämnt hur mycket av de ”dåliga” fordringarna som banken tror att de inte kommer få tillbaka och därmed gör en reservering för.

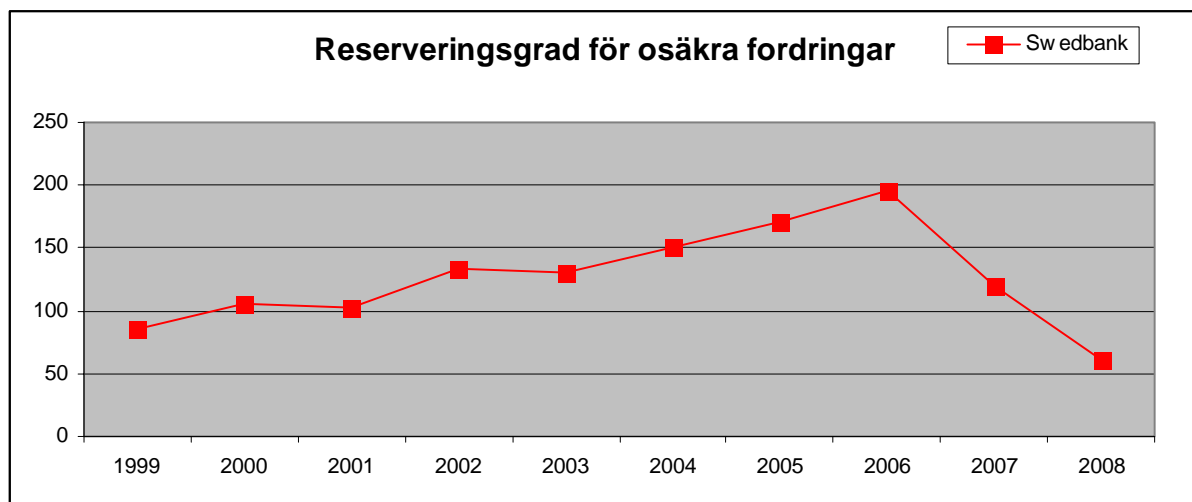
Figur 19: Diagram reserveringsgrad

¹⁴⁷ Swedbanks kvartalsrapport jan-mars 2009

I teorin nämndes en studie där författarna kom fram till att lagrummet lämnar utrymme för godtycklighet, bland annat i frågan vad som gör att en fordran ses som osäker. Eliasson sa under vår intervju att Orusts Sparbank ser en fordran som osäker om ränta eller amortering inte betalas inom sextio dagar och skrivs då ner. Han förklarade också att det kan komma indikationer från andra håll, till exempel vara så att en kund som skött sina räntebetalningar och amorteringar plötsligt går i konkurs.

Eliasson förklarade vidare under vår intervju att om du till exempel har 10 miljoner i osäkra eller dåliga lån och reserverar 7 miljoner så har du en reserveringsgrad på 70 procent. Något som han anser vara en bra nivå, eftersom de då reserverat för den större delen av skulden. Han menar att det ofta är befogat eftersom om det går åt pipan så brukar det göra det rejält.

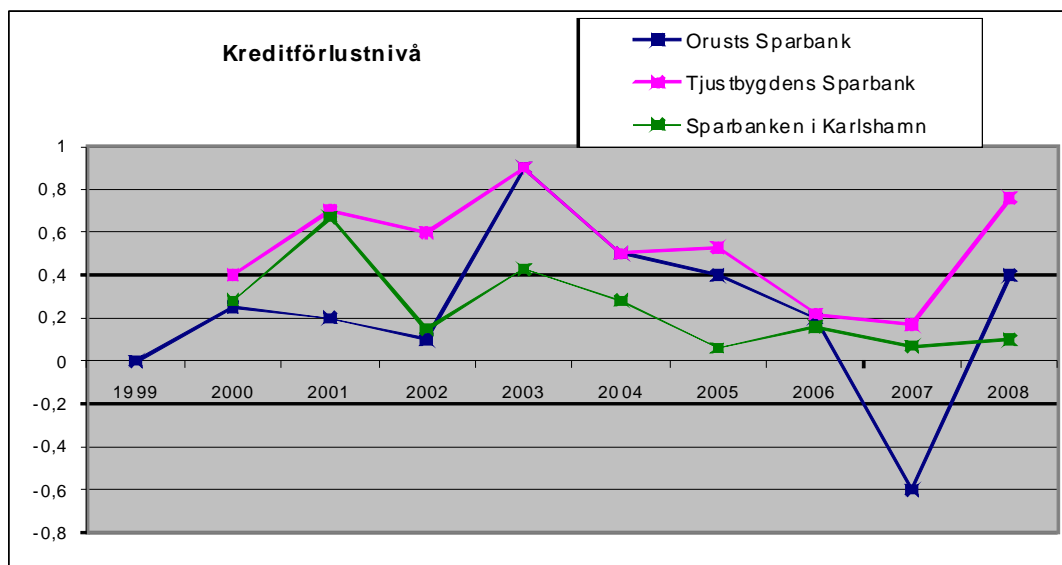
Om vi nu tittar på reserveringsgraden för osäkra fordringar i Swedbank så ser vi att den ligger över 100 procent nästan varje år. Under 2006 var den uppe i nästan 200 procent. Det innebär alltså att banken har reserverat mer än vad de har osäkra fordringar. Banken befarar alltså att de inte kommer få igen något för de fordringar som är osäkra och att de kommer att göra ytterligare kreditförluster på nästan lika mycket till.

Figur 20: Swedbanks reserveringsgrad

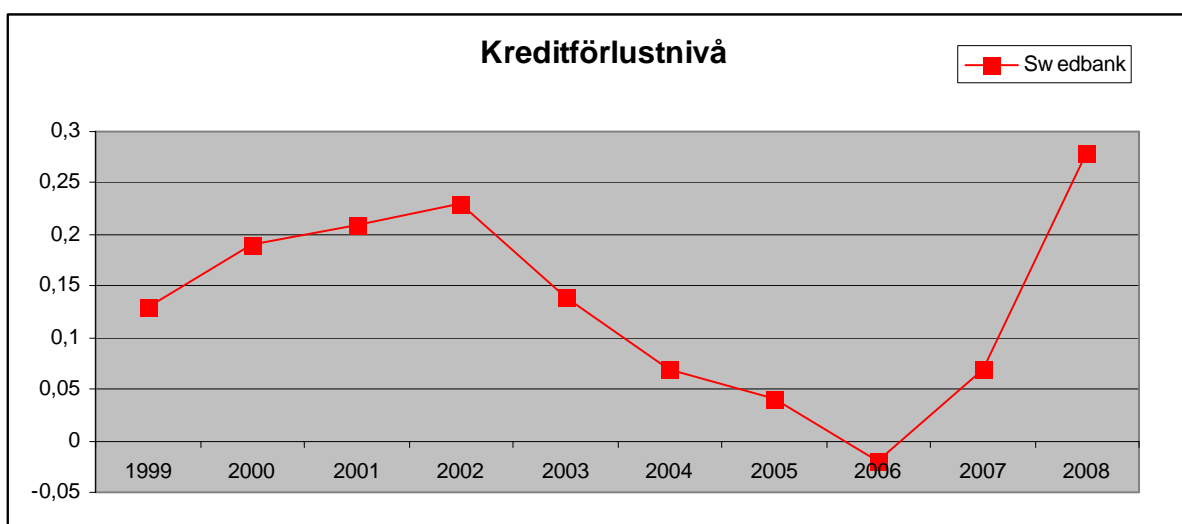
Här skiljer de sig väsentligt från sparbankerna som har en reserveringsgrad som pendlar mellan 50 och 70 procent varje år ungefär. Swedbank är verksam på betydligt fler marknader än de små lokala sparbankerna vilket även har en inverkan på nivåerna på kreditförlusterna.

Kreditförlustnivån nedan visar kreditförlusterna i förhållande till bankens totala utlåning. Vi nämnde i teorin att kreditförlusterna är tecken på hur det går för banken men för att vara användbara i jämförelser sätts kreditförlusterna i relation till bankens totala utlåning. Där skrev vi även att det är svårt att göra prognoser över kreditförluster men på sikt bör de inte överstiga en procent av den totala utlåningen i banken. Därför visar vi i diagrammen nedan hur kreditförlustnivån sett ut i bankerna de senaste tio åren. Under 2008 är alltså kreditförlusternas andel av den totala utlåningen 0,4 för Orusts Sparbank, under 2007 gjordes återföringen då blir kreditförlustnivån negativ i förhållande till utlåningen. I snitt ska bankerna ligga på under ett vilket vi kan se att alla tre sparbanker gör och det får ses som positivt.

Figur 21: Diagram kreditförlustnivå

Swedbank har i förhållande till sin totala utlåning relativt små kreditförluster. Men i miljoner är de som sagt många gånger högre än de tre sparbankernas gemensamma kreditförluster. Precis som sparbankerna så ligger Swedbank under ett i kreditförlustnivå, men det är lätt att bli lurad om inte hänsyn tas till vilka belopp det rör sig om. Till detta skall tilläggas att Swedbank under första kvartalet 2009 visade en kreditförlustnivå på 2,16 procent. Vilket är mer än det dubbla av den långsiktigt acceptabla nivån.

Figur 22: Swedbanks kreditförlustnivå

I avsnittet tidigare studier kring kreditförluster skrev vi att en kredit bara får beviljas om det finns goda grunder för att godkänna den och att banken bör försäkra sig om att de har säkerheter för lånen. Frågan är hur Swedbank har resonerat med tanke på hur kreditförlusterna ser ut under första kvartalet i år.

7. Slutsatser

I det här kapitlet presenterar vi vad vi har kommit fram till genom vår studie och försöker ge svar på våra problemformuleringar från kapitel ett. Här ger vi även tips på framtida forskning.

7.1 Vad vi har kommit fram till

Vår åsikt är att Orusts Sparbank är så pass framgångsrika som de är tack vare att de känner sina kunder. Eftersom det geografiska område som banken bedriver sin verksamhet på är begränsat till en mindre yta med flera kontor får de lättare en uppfattning om och känsla för sina kunder och de affärer som de har med dem. Vi tror att det bidrar till att sparbanken kan göra lämpligare bedömningar och anpassa sina erbjudanden på en mer individuell nivå än affärsbankerna klarar av vilket leder till att Orusts Sparbank lyckas skapa och bibehålla långsiktiga relationer till sina kunder. Vi konstaterade i trekantsmodellen att bankens största styrka är deras personal och deras kännedom om ön, dessutom är sparbankens engagemang i det som händer på ön viktigt för deras framgångar vilket. Detta anser vi är styrkor som gynnar banken i längden och som har gjort dem så populära både bland sina kunder och i media.

I dagsläget är det som så att det är kunderna som söker sig till Orusts Sparbank, vilket i och för sig är positivt, men vi anser ändå att det hade varit bra om Orusts Sparbank arbetade mer aktivt med att söka upp nya och gamla kunder och försöka erbjuda tjänster som är anpassade efter just den kundens behov. På så sätt skulle banken kunna öka sin lönsamhet vilket skulle vara positivt då den i dagsläget inte ökar i samma takt som affärsvolymen. Risken finns för att det egna kapitalet kommer att urholkas på lång sikt om inte något görs. Som vi nämnt i tidigare kapitel har Orusts Sparbanks egna kapital minskat från 25 procent från år 2000 till 14 procent i fjol, detta beror delvis på den stora värdeminskningen på aktierna i Swedbank, men också på att vinsterna inte ökar i takt med affärsvolymen på grund av de dåliga räntemarginalerna.

Vi vill dock tillägga att värdet på det egna kapitalet är relativt högt i bankvärlden där sparbankssnittet vid utgången av 2008 låg på ca 13 procent och affärsbankerna ligger mellan tre och fyra procent i eget kapital. Vi får inte heller glömma bort att vinsterna som sagt stannar i banken eftersom det inte finns några aktieägare som kräver utdelning.

Att gå med i Swedbank har aldrig varit ett alternativ för Orusts Sparbank, de avstod som sagt tidigt från ett samgående med andra sparbanker då de finner det bäst att besluten fattas på ön i närheten av kunder och verksamhet. Vi kan inte annat än hålla med, att Orusts Sparbank kunnat ta sina beslut lokalt verkar ha fungerat hittills och vi ser ingen anledning till att det inte skulle kunna göra det i framtiden också. De fungerar bra som en lokal sparbank och det gamla sparbankstänkandet gynnar ön och dess välfärd. Som vi nämnt tidigare gör banken stora samhällsinsatser och vi tycker att de förtjänar en stor eloge för detta. Hur många banker hade erbjudit sig att betala självriskan för sina kunder efter en översvämning, eller lämnat bidrag till den lokala skolan för att köpa datorer?

I bakgrunden nämnde vi en artikel av regionalforskare Roger Svensson som påstår att Swedbank urholkar sparbankerna och att de genom att vara garant för Swedbank kan komma att förlora sina fördelar. Han menar att sparbankens styrkor är den lokala förankringen, nära kundrelationer och kreditgivning till småföretagen vi håller med honom om detta. Normalt stannar sparbankens vinster i bygden för att trygga spararnas pengar, genom att satsa pengar i

Swedbank skickas delar av bankens egna kapital i väg till främmande trakter. Nu är det visserligen som så att Orusts Sparbank har så pass stor mängd eget kapital att de utan problem skulle överleva även om Swedbanks aktier skulle gå ner i noll.

När Swedbank gick ut med sin nyemission valde som sagt Orusts Sparbank att teckna aktier för 29 miljoner kronor. Vi förstår deras resonemang i att de vill dra sitt strå till stacken och visa att de tror på sin största samarbetspartner, men vi känner ändå att det var onödigt mycket pengar som satsades. De påstår själva att det är en långsiktig investering, men i dagsläget finns inga garantier för de kommer att kunna hämta hem några vinster från Swedbank i framtiden.

Regionalforskaren Svensson menade i sin artikel att sparbankerna istället för att köpa fler aktier i Swedbank borde sälja sitt innehav. Men sparbankerna är som sagt beroende av en samarbetspartner för sina system och som liten ensam sparbank förstår vi att det inte varit ett alternativ för Orust, vi tycker dock att de kanske borde valt att satsa en mindre summa pengar. Vi ser likt regionalforskaren en risk i att sparbankerna satsar mer och mer pengar i Swedbank, då avsikten med sparbankerna är att verka lokalt för den lilla människan, dessa tankar känns inte särskilt prioriterade av storbankerna.

Orusts Sparbank har än så länge lyckats bra i lågkonjunkturen och de har fått positiv kritik i media, vilket har stärkt bankens varumärke och tydliggjort att de är en självständig bank. Delvis tack vare detta har banken visat fina siffror för första kvartalet 2009 vilket är positivt, men vi tror precis som både Svensson och Pettersson att resultaten kommer att försämrans under hösten.

Den rådande lågkonjunkturen tror vi kan komma att bli ett problem för Orusts Sparbank trots att de i dagsläget inte behövt vidta till några större åtgärder. Detta baserar vi på att många på ön är beroende av båtindustrin och båtar är inte det första folk köper när det blir sämre tider. Därför tror vi att det kan komma att bli en del varsel och företagen inte kommer att visa de resultat som de hoppats på. För Orusts Sparbank innebär det att kreditförlusterna kan öka samt att inlåningen såväl som utlåning minskar.

Även i studien "Kan man leva på gamla meriter" konstaterade författarna där att Orusts Sparbank kan få det svårt i en krissituation då de är beroende av en storindustri, nämligen båtindustrin. Vilket styrker vår slutsats. Men trots det tror vi att banken kommer att leva vidare utan större problem eftersom att de tidigare gjort bra ekonomiska val vilka resulterat i att de idag har ett starkt eget kapital som kan fungera som en säkerhet i osäkra tider.

Orusts Sparbank säger att de i vissa avseenden är mera riskbenägna när det gäller kreditgivning eftersom att de vill gynna bygden, vi tror att de känner av ett visst ansvar för sina kunder och ön. Om någon vill starta ett företag kanske banken är villiga att sträcka sig lite längre då detta kan generera jobb på ön i framtiden. En affärsbank tror vi kan kräva lite mer av sina kunder i vissa avseenden och de väger inte in personliga aspekter i sitt resonemang på samma sätt.

Detta anser vi kan vara en orsak till att kreditförlusterna procentuellt utgör en större del av utlåningen än i till exempel Swedbank. Samtidigt tror vi att Orusts Sparbank kan göra mer realistiska bedömningar och reserveringar när det gäller kreditförluster eftersom de känner sina kunder. Swedbank å andra sidan har pengar utlånade lite varstans vilket gör att deras reserveringar för osäkra fordringar ibland har uppgått till så mycket som 200 procent. De

stora kreditförlusterna i Swedbanks senaste kvartalsrapport tycker vi visar att de inte riktigt har kontroll på situationen. Givetvis är vi medvetna om att olika faktorer spelar in då bankerna gör sina kreditbedömningar och att detta har en påverkan på redovisningen av kreditförluster.

I jämförelse med de andra sparbankerna som vi har med i avsnittet om kreditförluster tycker vi i det stora hela att Orusts Sparbank ligger på en acceptabel nivå. Vi kan dock se att sparbankerna verkar ha en ganska likartad syn när det gäller reserveringar för kreditförluster och att denna skiljer sig en del från Swedbank. Det sägs att det inte är rättvisande att jämföra en stor bank som Swedbank med en liten lokal sparbank som Orusts, men det går inte att komma ifrån att Swedbank inte gjort så stora kreditförluster om de resonerade lite mer som sparbankerna.

I bankens verksamhetsplan för 2009 tas det upp en rad åtgärder för hur de ska ta sig igenom den rådande marknadssituationen. Vi tror precis som de själva att det är viktigt att banken är noga med att kontrollera företagskundernas balansräkningar och likviditet, framförallt då många av bankens kunder är verksamma inom utsatta branscher. Även noggrannare bedömningar på privatmarknadssidan är viktigt i tider som dessa. Därför är det bra att banken till exempel gör två olika boendekalkyler innan de beviljar huslån.

För att banken ska fortsätta att vara ett bra alternativ för sina kunder är det nödvändigt att de kan erbjuda samma tjänster som storbankerna gör. Under våra intervjuer har vi fått intrycket att banken vill utvecklas och att de hela tiden arbetar för att kunna erbjuda sina kunder nya tjänster och produkter. Vi har även fått uppfattningen av att banken är ett självklart alternativ för Orustborna men även för öns sommargäster, mycket tack vare att banken har kontor över hela ön. Det här resonemanget stärks av att Orusts Sparbank, i en undersökning av alla sparbanker i Sverige som gjordes efter första kvartalet i år, hamnade på tredje plats när det gäller resultat och första plats när det gäller resultat per anställd. De låg även bra till när det gällde affärsvolymen och då gäller det att ha i åtanke att Orusts Sparbank inte tillhör en av de större sparbankerna.

Vi hoppas att de sparbanker som finns kvar väljer att fortsätta som självständiga och att de avstår om Swedbank blir tvungna att göra en till nyemission. För hamnar Swedbank i den situationen är det nog dags att sparbankerna ser sig om efter en ny samarbetspartner. Vi har lite tankar kring vidare forskning i ämnet som vi tar upp i nästa avsnitt.

7.2 Förslag på vidare forskning

Ett förslag på vidare forskning är att titta på om de 64 Sparbankerna kan utveckla en egen fungerande organisation där de inte är beroende av Swedbank, och hur detta skulle kunna gå till.

Ännu ett förslag är att göra en jämförelse mellan Orusts Sparbank och Tjörns Sparbank under en längre period. Vi fick nämligen reda på att Orusts Sparbank gick förbi Tjörns Sparbank i när det gäller inlåning redan 1966 och idag har de mer än dubbelt så stor affärsvolym som Tjörns Sparbank.

Ett tredje förslag är att titta på sparbankerna ur ett genusperspektiv. På Orusts Sparbank är de till exempel 37 stycken kvinnor av totalt 48 anställda. Det skulle vara intressant att se om detta är genomgående i hela bankvärlden och om det har någon betydelse för driften av bankerna.

Det kan också vara intressant att undersöka varför Swedbank gör så stora reserveringar för osäkra fordringar jämfört med sparbankerna. Vi har en teori kring att sparbankerna känner sina kunder bättre och därför gör mer realistiska bedömningar. Swedbank är däremot så stora så att det är omöjligt för dem att ha en ordentlig uppfattning av sina kunder och därför tar de det säkra förde det osäkra genom att reservera högre belopp.

Ett sista förslag är att genomföra en liknande studie om ungefär 10 år för att se om Orusts Sparbank fortfarande är en fristående sparbank med samma värderingar som idag. Alternativt göra en undersökning om fler sparbanker gått med i Swedbank eller om de kanske har en ny samarbetspartner.

8 Källförteckning

8.1 Elektroniska källor

Dagens Industri

<http://di.se/Nyheter/?page=/Avdelningar/Artikel.aspx%3FArticleID%3D2009%5C04%5C23%5C334344%26sectionid%3DEttan>

Storförlust för Swedbank

Publicerad 2009-04-23 10:13

Hämtad 2009-05-21

Dagens Nyheter

<http://www.dn.se/ekonomi/swedbank-ovanligt-hart-drabbat-av-krisen-1.701564>,

Swedbank ovanligt hårt drabbat av krisen

Publicerat 2008-10-26 23:27

Hämtad 2009-03-27

Dagens Nyheter

<http://www.dn.se/nyheter/varlden/imf-redo-hjalpa-lettland-1.467923>

IMF redo att hjälpa Lettland

Publicerad 2008-11-22 06:24

Hämtad 2009-03-27

Dagens Nyheter

<http://www.dn.se/opinion/debatt/sparbankerna-i-sverige-utarmas-av-swedbank-1.532472>

Sparbankerna i Sverige utarmas av Swedbank

Publicerad 2008-10-28 00:50

Hämtad 2009-03-28

Dagens Nyheter

<http://www.dn.se/ekonomi/swedbankbas-fruktar-historiskt-djup-kris-1.495601>

Swedbank fruktar historiskt djup kris

Publicerad 2008-09-26 08:58

Hämtad 2009-03-27

Göteborgs Posten

<http://www.gp.se/gp/jsp/Crosslink.jsp?d=913&a=447606&ref=puff>

Finanskrisen biter inte på Orusts Sparbank

Publicerad 2008-09-25 21:55

Hämtad 2009-03-28

Nationalencyklopedin

<http://ne.se.lib.costello.pub.hb.se/1%C3%A5ng/bank/123564>

Hämtad 2009-04-04

Nationalencyklopedin

<http://ne.se.lib.costello.pub.hb.se/1%C3%A5ng/sparbank>

Hämtad 2009-04-04

Nationalencyklopedin

<http://ne.se.lib.costello.pub.hb.se/1%C3%A5ng/sparbank/312359/31235900>

Hämtad 2009-04-06

Orusts Sparbank

<http://www.orustsparbank.se/sst/inf/out/infOutWww1/0,,125963,00.html>

Hämtad 2009-04-12

Privata affärer

<http://www.privataaffarer.se/aktier/200810/folksam-blir-ny-storagare-/>

Folksam blir ny storägare

Publicerad 08-10-28 12:00

Hämtad 2009-03-28

Sparbanken i Karlshamn

<http://www.sparbankenikarlshamn.se/sst/inf/out/infOutWww1/0,,217909,00.html>

Hämtad 2009-05-17

Sparbankernas Riksförbund

<http://www.sparbankerna.se/home/page.asp?sid=109&mid=2&PageId=1508>

Hämtad 2009-04-05

<http://www.sparbankerna.se/home/page.asp?sid=109&mid=2&PageId=1508>

Hämtad 2009-04-06

Swedbank

<http://www.swedbank.se/sst/inf/out/infOutWww1/0,,5788,00.html>

<http://www.swedbank.se/sst/inf/out/infOutWww1/0,,5786,00.html>

Åtkomst 2009-03-27

Tjustbygdens Sparbank

<http://www.tjustbanken.se/sst/inf/out/infOutWww1/0,,156790,00.html>

Hämtad 2009-05-17

8.2 Litteratur

Andersen, Ib (1998). *Den uppenbara verkligheten, val av samhällsvetenskaplig metod*. Lund: Studentlitteratur

Artsberg, Kristina (2005). *Redovisningsteori: policy- och praxis* Malmö: Liber Ekonomi

Carlsson, Björn och Nyblom, Henrik (2008) *Bankernas kreditförluster 1988-1995* Göteborg: Livréna AB

Baldvinsdottir, Gudrun et al (2007). *Företagsanalys i dess komplexitet*. Kungälv: Livréna AB

Eriksson, Bengt (2005) *Boken om FSR – 20 års verksamhet och händelser inom fristående sparbankernas riksförbund*. Kristianstad: Kristianstads Boktryckeri AB

Fröberg, Kristine, Gusafsson, Sara & Vikstöm, Malin (2005) *Kan man leva på gamla meriter* Göteborgs Handelshögskola

Holme, Idar Magne & Solvang, Bernt Krohn (1997). *Forskningmetodik: Om kvalitativa och kvantitativa metoder.2. svenska uppl.* Lund: Studentlitteratur

Jacobsen, Dag Ingvar (2002) *Vad, hur och varför? Om metodval i företagsekonomi och andra samhällsvetenskapliga ämnen.* Lund: Studentlitteratur

Karlsson, Emma & Neuman, Karin (2008) *Bankkrisens nyckeltal- en jämförande studie mellan de krisdrabbade åren 1992 och 2008* Göteborgs Handelshögskola

Körberg, Ingvar (2007). *Bank sedan 1820 – Sparbankernas och Swedbanks historia.* Stockholm: Katarina Tryck

Körberg, Ingvar (2006) *Förnyelsen: Sparbankernas historia 1945-1980* Stockholm: Ekerlid

Merriam, Sharan B (1994). *Fallstudien som forskningsmetod.* Lund: Studentlitteratur

Patel, Runa & Davidson, Bo (2003). *Forskningsmetodikens grunder: att planera, genomföra och rapportera en undersökning.* Lund: Studentlitteratur

Polesie et al (1995). *Statshypotek i Göteborgs och Bohus län 1983-1992 – en extern analys av tio turbulenta år.* BAS

Polesie, Thomas (1995). *Drift & Finans – aspekter på företags ekonomi.* Malmö: Liber-Hermods

Polesie, Thomas (2009) *Företag i tiden – Ett flytande fenomen.* Göteborg: Livréna AB

7.3 Årsredovisningar

Orusts Sparbanks årsredovisning 2008

Orusts Sparbanks årsredovisning 2007

Orusts Sparbanks årsredovisning 2006

Orusts Sparbanks årsredovisning 2005

Orusts Sparbanks årsredovisning 2000

Swedbanks årsredovisning 2003-2008

Sparbanken i Karlshamns årsredovisning 2004-2008

Tjustbygdens årsredovisning 2004-2008

7.4 Övrigt

Film, Orusts Sparbank 120 år, Videomakers 2007

Intervju Tommy Svensson 2009-05-04

Intervju Birgitta Pettersson 2009-05-05

Intervju Olle Eliasson 2009-05-15

Intervju Birgitta Pettersson 2009-05-18

Verksamhetsplan Orusts Sparbank 2009

Bilaga 1

Intervjufrågor till Orust Sparbank

1. Kan du berätta lite om dig själv och din roll på Orust Sparbank?
2. Berätta lite allmänt om banken och vad som skiljer Orust Sparbank från andra banker?
3. Varför tror du Orust Sparbank är framgångsrik? (Bakomliggande faktorer)
4. Vilka är Era mål och visioner för verksamheten?
5. Vad ligger Ert fokus på? (T ex kunder, personal osv.)
6. Vad har ni för bolagsform och varför?
7. Vad gör ni med Era vinster?
8. Hur finansieras verksamheten?
9. Hur ser Er kundstock ut? (Privat eller företagskunder)
10. Har ni sett någon förändring av kundstocken de senaste åren?
11. Vart kommer Era kunder ifrån? (9/10 Orustbor har Er bank men 1/3 av affärsvolymen kommer från kunder utanför Orust)
12. Vad tittar ni på vid kredit bedömning?
13. Vad gör en lokal bank bättre än en affärsbank?
14. Vilka är för och nackdelarna med en lokal bank?
15. Varför gick inte ni med i Swedbank? (Dåvarande Föreningssparbanken)
16. Hur mycket aktier har Ni i Swedbank?
17. Vad tycker ni om nyemissionen i höstas och påverkades Ni av den?
18. I vilka delar av verksamheten samarbetar Ni med Swedbank och varför?
19. Har ni samarbete med några andra banker och varför?
20. Hur har ni påverkats av rådande finanskris?
21. Har Ni tagit till några åtgärder? (T ex skärpta utlåningsregler)
22. Vad tror Ni om framtiden för Er bank?
23. Vad ser Du för risker för Er verksamhet?
24. Hur arbetar Ni för att undvika risker?

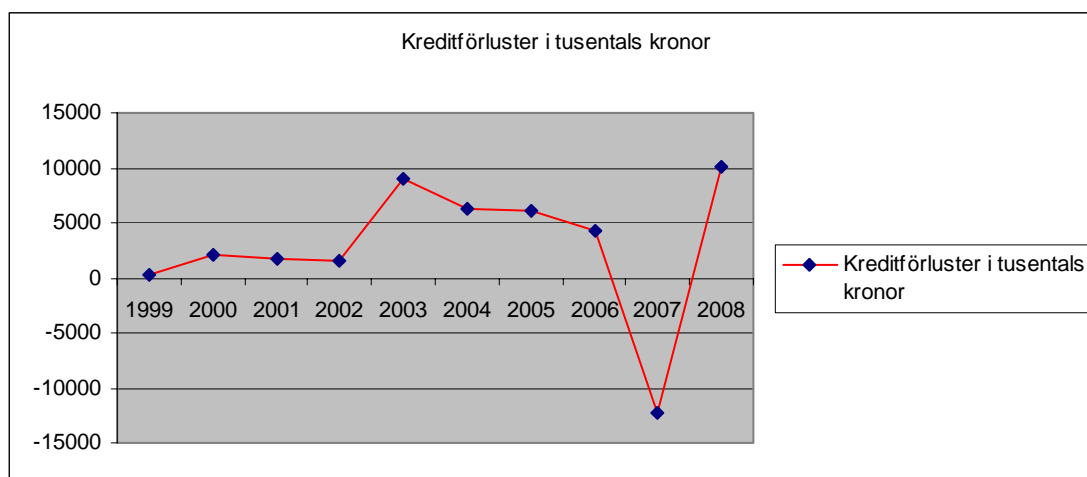
Bilaga 2

Frågor rörande kreditförluster:

1. Hur resonerar ni på Orusts Sparbank när ni bedömer att en fordran är osäker?
2. Vilka faktorer spelar in?
3. I årsredovisningen står det att "Den avgörande bedömningstidpunkten för sparbankens kreditgivning, som utifrån låntagarnas hemvist är geografiskt hänförliga till sparbankens verksamhetsområde, är låntagarnas återbetalningsförmåga" Vad innebär detta egentligen?
4. Om en fordran bedöms som osäker, skriver ni då ner hela beloppet/fordran eller räknar ni med en viss procent?
5. Hur håller ni koll på om en fordran är osäker? (Text system eller rutiner)
6. När en fordran inte längre är att betrakta som osäker görs en återföring, hur bedömer ni hur mycket som skall återföras? Finns det någon gräns för hur länge kredittagaren har förbättrat sina skyldigheter. Måste det till exempel ha gått bra för ett företag en viss tid igen innan fordran betraktas som säker?
7. Vilka regelverk följer ni när ni redovisar reserveringar för och kreditförluster?

Vi har även gjort ett par diagram över Orusts Sparbanks kreditförluster:

Vi skulle gärna vilja ha lite kommentarer kring vad som händer vid de olika topparna och dalarna. Vi förstår att det 2007 sker en återföring för reserveringarna men vad beror den på? Vad händer 2003 som gör att kreditförlusterna blir så mycket större än tänkt och vad hände i fjol?

Vad innebär reserveringsgrad för osäkra fordringar, är det mycket att reservera drygt 70 procent och varför pendlar reserveringsgraden mellan åren? I årsredovisningen står "Reserv för befarade förluster i % av osäkra fordringar brutto" vad betyder det?

Är kreditförlustnivå, kreditförlusterna i förhållande till bankens totala utlåning?

Bilaga 3

BR	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Kassa	7560	6649	4971	6700	8414	8586	7751	10947	9203	10259
Utlåning till kreditinstitut	0	0	6705	7456	11279	4754	11027	13887	7824	13649
Utlåning till allmänheten	842440	946905	1015834	997734	1155274	1486262	1848310	1989687	2245557	2584455
Utlåning, totalt	842440	946905	1022539	1005190	1166553	1491016	1859337	2003574	2253381	2598104
Räntebärande värdepapper	389736	366260	456149	704108	830574	806414	722857	1028513	1443254	1625953
Aktier	49381	87078	83308	94405	101183	127372	154518	174254	232932	92433
Materiella tillgångar	5025	3479	1933	387	10638	10139	9711	9322	9971	10266
Övriga tillgångar	14446	12934	13074	11836	41213	39346	35173	42480	61891	75396
Immateriella tillgångar	28076	26166	28317	33745						
Övrigt	47547	42579	43324	45968	51851	49485	44884	51802	71862	85662
Summa Tillgångar	1336664	1449471	1610291	1856371	2158575	2482873	2789347	3269090	4010632	4412411
Skulder till kreditinstitut	43146	108019	51229	76273	141048	197399	8822	108733	156364	171882
In & upplåning från allmänheten	941711	937737	1128142	1276111	1504092	1722910	2162913	2505535	3067408	3561058
Inlåning totalt	984857	1045756	1179371	1352384	1645140	1920309	2171735	2614268	3223772	3732940
Övriga skulder	10585	14796	13106	47285	14097	16551	48327	29475	42990	52053
Avsättningar för pensioner m.m	2243	2141	1304	3017	1687	1961	2682	3442	4585	5189
Efterställda skulder	18322	18166								
Övrigt	31150	35103	14410	50302	15784	18512	51009	32917	47575	57242
Obeskattade reserver	69966	77740	83423	85392	89600	93950				12000
Eget Kapital	250691	290872	333087	368293	408051	450102				610229
EK	320657	368612	416510	453685	497651	544052	556603	621905	739285	622229
Summa Skulder & EK	1336664	1449471	1610291	1856371	2158575	2482873	2779347	3269090	4010632	4412411

RR	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Räntenetto	60882	66012	71277	73104	72667	73651	72286	70639	80680	94411
Provisioner	20983	26413	24306	23243	23096	23962	26749	30565	33126	30285
Netto av fin. Transaktioner	7390	3635	-415	-4087	8256	3649	9753	12584	3718	-1568
Övriga Intäkter	2670	6223	7795	4742	8673	8230	7516	11928	10839	11746
Övrigt	10060	9858	7380	655	16929	11879	17269	24512	14557	10178
Intäkter totalt	91925	102283	102963	97002	112692	109492	116304	125716	128363	134874
Administrationskostnader	30468	32392	32892	40739	38794	38323	40354	44354	50589	48269
Övriga rörelsekostnader	6206	4939	5050	4639	4176	3413	3130	3187	3958	3851
Kreditförluster	251	2135	1768	1482	9048	6351	6013	4183	-12337	10110
Nedskrivning av finansiella T									11750	115444
Rörelse kostnader	36925	39466	39710	46860	52018	48087	49497	51724	53960	177674
Rörelseresultat	55000	62817	63253	50142	60674	61405	66807	73992	74403	-42800
Bokslutsdispositioner	8152	7774	5683	1969	4208	4350	-93950			12000
Skatter	12535	14862	15355	12967	15228	15004	44256	18690	17795	11303
Summa kostnader	57612	62102	60748	61796	71454	67441	-197	70414	71755	200977
Årets resultat	34313	40181	42215	35206	41238	42051	116501	55302	56608	-66103

Beräknade tal för fyrkanter	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Skulder kreditinstitut	3,2%	7,5%	3,2%	4,1%	6,5%	8,0%	0,3%	3,3%	3,9%	3,9%
In och upplåning från allmänhet	70,5%	64,7%	70,1%	68,7%	69,7%	69,4%	77,8%	76,6%	76,5%	80,7%
Inlåning	73,7%	72,1%	73,2%	72,9%	76,2%	77,3%	78,1%	80,0%	80,4%	84,6%
Övriga lån	2,3%	2,4%	0,9%	2,7%	0,7%	0,7%	1,8%	1,0%	1,2%	1,3%
EK	24,0%	25,4%	25,9%	24,4%	23,1%	21,9%	20,0%	19,0%	18,4%	14,1%
	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
Kassa	0,6%	0,5%	0,3%	0,4%	0,4%	0,3%	0,3%	0,3%	0,2%	0,2%
Utlåning	63,0%	65,3%	63,5%	54,1%	54,0%	60,1%	66,7%	61,3%	56,2%	58,9%
Värdepapper	29,2%	25,3%	28,3%	37,9%	38,5%	32,5%	25,9%	31,5%	36,0%	36,8%
Aktier, som till viss del är OT	3,7%	6,0%	5,2%	5,1%	4,7%	5,1%	5,5%	5,3%	5,8%	2,1%
Övrigt	3,6%	2,9%	2,7%	2,5%	2,4%	2,0%	1,6%	1,6%	1,8%	1,9%
Summa	100,0%	100,0%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%
Aktier & Övrigt	7,3%	8,9%	7,9%	7,6%	7,1%	7,1%	7,1%	6,9%	7,6%	4,0%

	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	mar-09
Affärsvolym	4 562 223	4 708 743	4 916 566	5 443 124	6 030 146	6 819 614	8 133 634	9 279 503	10 486 000	11 362 000	11 540 000

Orust Sparbank	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Reserveringsgrad för osäkra fordringar	64,1	70,9	72,4	72,5	58,9	50,5	65,4	65	60	60
Andel osäkra fordringar	1,39	0,96	0,8	0,5	1,1	1,5	0,8	0,8	0,5	0,7
Kreditförlustnivå	0	0,25	0,2	0,1	0,9	0,5	0,4	0,2	-0,6	0,4
kreditförluster i tusentalskronor	251	2135	1768	1482	9048	6351	6013	4183	-12337	10110
Tjustbygdens Sparbank¹⁴⁸	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Reserveringsgrad för osäkra fordringar		58,5	54	54,1	67,5	60,7	58,1	51,1	57,9	41,4
Andel osäkra fordringar		0,6	1,3	1,5	0,9	1,1	1,1	1,3	0,97	1,63
Kreditförlustnivå		0,4	0,7	0,6	0,9	0,5	0,53	0,22	0,17	0,76
kreditförluster i tusentalskronor		5189	9977	8033	13143	7859	9783	4383	4008	18279
Sparbanken i Karlshamn¹⁴⁹	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Reserveringsgrad för osäkra fordringar		58,17	63,29	70,47	67,8	63,94	59,38	53,49	61	56,16
Andel osäkra fordringar		1,04	1,05	0,64	0,77	0,76	0,58	0,75	0,48	0,7
Kreditförlustnivå		0,28	0,67	0,15	0,43	0,28	0,06	0,16	0,07	0,1
kreditförluster i tusentalskronor		5300	13800	3400	10400	6900	1600	4300	2100	4400
Swedbank¹⁵⁰	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Reserveringsgrad för osäkra fordringar	85	105	103	134	131	151	171	195	120	60
Andel osäkra fordringar	0,34	0,22	0,32	0,27	0,28	0,18	0,12	0,07	0,13	0,52
Kreditförlustnivå	0,13	0,19	0,21	0,23	0,14	0,07	0,04	-0,02	0,07	0,28
kreditförluster i tusentalskronor	636000	1115000	1337000	1603000	987000	494000	294000	-205000	619000	3156000

¹⁴⁸ Tjustbygdens årsredovisning 2004-2008

¹⁴⁹ Sparbanken i Karlshamns årsredovisning 2004-2008

¹⁵⁰ Swedbanks årsredovisning 2003-2008

En sammanfattande bild över Orusts Sparbank med hjälp av fyrkantsmodellen, här syns det tydligt hur bankens balansomslutning är det som har ökat över åren. Utvecklingen av intäkter och kostnader är så marginell att det inte går att illustrera på ett bra sätt med hjälp av modellen.

